

**H.R. Patapievici, Șerban Orescu,
Gabriel Andreescu**

pag. 6

Daniel Vighi
**Învățămîntul
românesc**

pag. 13

interview

VALERIU STOICA
Ministrul Justiției

interview

AKOS BIRTALAN
Ministrul Turismului

ADRIAN NĂSTASE
Vicepreședinte
PDSR

„Performanța” Partidului Democrat din ultima vreme te pune pe gânduri: atît prin strategia (sin)ucigașă adoptată, care-l periclitează, pe zi ce trece, locul pe scena politică, cît și prin încăpăținarea de a fi atît la putere, cît și în opoziție. Recent constituitul Grup de Supraveghere a Activității Guvernului (GSAG), condus de Victor Babiuc, nu este altceva decît un guvern-fantomă, specific opoziției, deși negat ca atare de către PD.

În toată această indecizie de a se poziționa, PD invocă invariabil mandatul Consiliului de Coordonare Național (sic!), mandat prin care, în fond, partidul a fost blocat în situația de non-negociere. La vremea respectivă nu am dat crezare vocilor din culise care acreditaseră ideea că acest consiliu ar fi fost manipulat de Adrian Severin. Consiliul de Coordonare Național, cca 400 de oameni, reprezintă clientela politică înflorită economic sub auspiciile primului FSN, miezul dur al PD-ului, care, după sprijinul substanțial (conform deizei „îți dau-îmi dai”) acordat partidului în alegeri, a început să prezeze pentru achitarea notei de plată. Starea conflictuală din interiorul partidului – luptă la vîrf combinată cu presiunea teritoriului asupra centrului – s-a revărsat în coaliție sub acuzația că nu s-a făcut reforma. S-a dorit, probabil, o rapidă răsturnare a guvernului (deși fusese recent remaniat, exact în ministerele-cheie) tocmai pentru a urgenta cîștigarea acelor poziții care să permită achitarea notei de plată față de clienții cărora conducerea le datora atît de mult.

Numai că mișcările succesive ale PD-ului l-au tîrît într-o fundătură, iar evoluțiile de ultimă oră dovedesc cum un pas greșit reclamă un al doilea pas greșit și un al treilea ș.a.m.d. Acest fapt uimește la o formațiune politică în a cărei istorie este inclusă experiența aflării la putere și în opoziție și care be-

neficiază de consilieri cum ar fi cunoscutul strateg politic Dorel Șandor.

Ultima prestație a Partidului Democrat este de-a dreptul derutantă: într-o conferință de presă, vicepreședintele Traian Bănescu s-a lansat în explicarea unui scenariu demn de pana lui Ion Iliescu și a PDSR. Alianța Civică este, în opinia lui Traian Bănescu, o formațiune care, „deși aparent nu este un factor de decizie politică, este băgată în toate mai ceva decît securitatea în partid”. Alianța Civică, conform raționamentului Bănescu, solicită alegeri anticipate, a căror declanșare „este dorită de aripa monarhistă din PNȚCD, care crede că va cîștiga ale-

RODICA PALADE

**Ce vrea, de fapt,
Partidul Democrat?**

gerile pentru a conduce singur și pentru a face pasul următor, acela de instaurare a unei stabilități de tip monarhist”. Ce să spui? Decît că, dacă, în 1998, PD, printr-un reprezentant de seamă al lui, face o asemenea declarație, pur și simplu nu merita ocolul unei bucle de șase ani pentru a ajunge înapoi, la FSN-ul anului '90. Declarațiile lui Traian Bănescu, referitoare la Alianța Civică se întîlesc firesc cu opiniile lui Adrian Năstase, președinte executiv al PDSR, exprimate în interviul din acest număr.

În aceeași conferință de presă, Traian Bănescu „a dat seamă” și de prezența în delegația de negociatori la Cotroceni, a lui Mihai Darie, fostul securist al Spitalului Fundeni, înainte de '89. Acesta, conform epicii lui Traian Bănescu, a venit la partid

și a spus: „Fraților, ăsta sînt, îmi place partidul vostru”. Cum și de ce s-a simțit un fost securist frate tocmai cu Petre Roman, Victor Babiuc, Alexandru Sassu, Adrian Severin, și cu ceilalți de la PD, nu a explicat Traian Bănescu. În schimb, el a ținut să precizeze că „Mihai Darie este unul din foștii securiști cinstiți” (care o anchetase pe soția cunoscutului opozant Radu Filipescu, atunci cînd acesta era arestat – n.n.), iar prezența lui la Cotroceni, în echipa de negociatori PD, a justificat-o prin aceea că „era foarte important ca la Cotroceni să nu audă doar unul ceea ce se spune”.

Față de aceste declarații – pe care nici nu le mai punem în relație cu protocolul semnat – te întreb: ce dorește, de fapt, PD? De ce, în chiar momentul ulterior semnării protocolului, și cu umbra lui Mihai Darie în spate, a fost desemnat tocmai Traian Bănescu, un personaj frust, apreciat mai mult pentru ceea ce face, decît pentru ceea ce spune, să răspundă întrebărilor presei? Noul scandal Bănescu a fost taxat fie ca spectacol nesperios, fie ca efect al dezarticulării unui organism aflat în derivă, fie ca diversivene. La aceasta, s-ar cuveni adăugat și faptul că surse informate spun că greva cadrelor medicale medii nu e străină de „amestecul” PD, care țintește în continuare sus, conform mandatului. Într-un viitor, aceeași sursă aprecia că vor fi și alte asemenea tulburări.

Asupra credibilității acestei informații am o mare rezervă: un partid ca PD, modern, energic și ambițios, un partid care dorește reforma (cu toate că nu chiar social-democrații sînt în largul lor să o facă), un partid în care există reale capacități umane nu poate utiliza o tehnică similară cu cea căreia, la un anumit moment, i-a căzut victimă – mineriada din '91. Decît dacă, pe trupul vulnerabilizat de frustrări al PD, cineva joacă o cu totul altă carte.

ȘERBAN ORESCU

Pe marginea Declarației din 9 februarie a Alianței Civice

Protocolul din 5 februarie semnat de cele șase partide (PNȚCD, PNL, PD, UDMR, PSDR și PAR) creează două organe menite a fi instrumentele coaliției guvernamentale: Consiliul de coordonare politică și Consiliul de coordonare parlamentară.

Din capul locului frapază faptul că se folosește pentru șase partide termenul de coaliție guvernamentală cu toate că, în Guvern, reprezentate sînt doar cinci partide (cu începere din ziua cînd miniștrii PD și-au înaintat demisia). Să nu cunoașcă negociatorii Protocolului principiul logic al contradicției, care aplicat la speța sună: nu poți fi și în afara coaliției și la coordonarea ei?

Statuarea în sfera atît de apropiată Constituției, a organelor statului, se cerea abordată cu atenția necesară. Cum această atenție a lipsit, Protocolul cade în vîna de a înființa prin cele două consilii adevărate organe de partid și de stat, scoțînd din praf uitării un domeniu în care Ceaușescu excela!

În al treilea rînd, Protocolul intercalează în spațiile albe, dar uneori chiar împotriva spațiilor scrise ale Constituției, numitul Consiliu de coordonare politică a coaliției pe parcursul legiferării. Dacă nu vorbește Constituția de un asemenea Consiliu ca stație intermediară pe fluxul legilor, mă indoiesc că au șefii de partide dreptul de a-l prevedea prin consens. Consiliul se mai suprapune Guvernului în ansamblul activității sale ca un supraguvern. O fi dorința PD de a fi în același timp și la putere, și în opoziție, dar trebuie pentru asta să suporte țara un lung șir de violări ale Constituției?

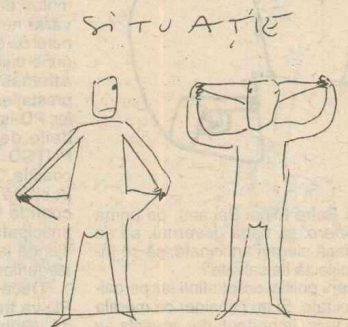
Pe scurt spus: coordonarea politică e necesară în orice coaliție; în noua sa formă, însă, guvernul Ciorbea e o coaliție de cinci și nu de șase partide (admiterea PD în Consiliul de coordonare din motive de oportunitate neputînd fi considerată ca soluție serioasă).

În al patrulea rînd, Protocolul încalcă regula sacrosanctă a deciziei pe bază de majoritate cînd prevede că în Consiliile instituite deciziile se adoptă prin consens. Aceasta înseamnă drept de veto în Consiliu, dar cum Consiliul de coordonare politică a coaliției deschide ușa proiectelor de lege spre Parlament, iată-ne în situația în care practic legiferarea în democrația românească se face prin consens (altfel spus: fără acordul PD - nici o lege!). Nu înseamnă aceasta dictatura minorității? Se poate bănui în aceste condiții că între Consiliul de coordonare politică și Parlament nu vor întîrzia să apară conflictele, ceea ce va întîrzi și mai mult adoptarea legilor. Se ridică întrebarea: care pe care? care va sufoca pe celălalt, Parlamentul

sau Consiliul de coordonare?

N-ar fi existat probabil atîtea obiecții dacă din Consiliu ar fi făcut parte cele cinci partide din Guvern - numai că această soluție legală nu convenea desigur PD-ului. Și așa s-a ajuns ca de dragul îmbunării și pentru a se evita alegeri anticipate, să fie pusă Constituția României la păstrare. Nu este un preț inadmisibil?

Fapt e că nu Protocolul asigură stabilitatea guvernului Ciorbea - așa precară cum e ea -, ci teama de alegeri anticipate. Această teamă va putea fi confirmată sau infirmată de viitoarele sondaje de opinie. Dacă atare sondaje vor indica o creștere a popularității PD, ne îndoiem că poate exista Protocol în stare să prelungească existența Guvernului. Dacă însă rezultatele sondajelor de opinie vor indica o scădere a popularității PD, e foarte probabil ca actuala coaliție (nu considerăm PD parte din ea) va grăbi alegerile anticipate; așa cum menționează declarația din 9 februarie a Alianței Civice, Convenția riscă să-și

vădă erodat creditul de pe urma unor cedări repetate impuse de Protocol. Declarația Alianței Civice vorbește chiar de o „numărătoare inversă” pînă la alegeri. Cert e că formațiunea majoritară nu-și poate permite să afecteze guvernarea prin satisfacerea dezideratelor unui partid minoritar...

În acest context se pune și întrebarea dacă Protocolul din 5 februarie constituie sau nu un punct marcat de PD în poarta Convenției. Nu trebuie pierdut din vedere - spunem noi - că, dincolo de o concesie, Protocolul oferă Convenției o nouă posibilitate pentru a dovedi *urbi et orbi* că bunăvoința nu a lipsit, dar Protocolul (și a cui e vina?) n-a făcut decît să mărească riscul de ingovernabilitate. Cu alte cuvinte Protocolul se poate ușor transforma dintr-o discutabilă concesie într-o poziție de atac pentru CD - ceea ce știu și politicienii PD-ului.

diții de comisiile de specialitate. Singurul care nu a putut trece de votul comisiilor a fost liberalul Sorin Stănescu, fost ministru al Sportului, propus de PNL pentru funcția de secretar de stat, cu rang de ministru, la Ministerul Apărării. Pe 11 februarie, cei cinci miniștrii au depus jurămîntul în fața președintelui.

Procedura constituțională (art. 85 din Constituție) în cazul remanierii guvernamentale sau a completării posturilor vacante nu prevede obligativitatea consultării comisiilor de specialitate și nici a Parlamentului. Consultarea forului legislativ dovedește „dorința noastră de a ridica prestigiul Parla-

Declarația Alianței Civice despre starea coaliției

Avînd în vedere că Protocolul de colaborare semnat la 5 februarie a.c. de PNȚCD, PNL, PAR, PD, PSDR și UDMR nu a fost în prealabil aprobat în Consiliul Convenției Democratice (cîștigătoarea alegerilor din noiembrie 1996), Alianța Civică socotește de datoria ei să-și exprime public rezervele asupra acestei modalități ineficiente de rezolvare a crizei guvernamentale:

1. Acceptarea demisiei celor cinci miniștrii PD, însoțite de gravele învinuiri aduse primului ministru și cabinetului anterior, ar fi trebuit să fie precedată de un bilanț al activității demisionarilor, în așa fel încît să se poată stabili aportul fiecăruia la activitatea guvernului căruia i-a aparținut și să se poată determina un raport logic între actul de decizie și cel de responsabilitate politică, atît la nivel individual, cit și de partid.

De altfel, din protocol nu rezultă nici cum va funcționa acest raport (între decizia și răspunderea politică) la nivelele la care PD nu și-a retras demnitarii (prefecturi, structuri județene și locale, oficii centrale, precum și anumiți secretari de stat).

2. Instituirea celor două comitete ad-hoc (de coordonare politică și de coordonare parlamentară), mai importante din punct de vedere decizional decît parlamentul și guvernul, formate din lideri ai unor forțe politice dintre care unele se află la putere, iar altele într-o originală semiopozitie, este o formulă nedemocratică și plină de ambiguități. În virtutea consensului preconizat ca metodă de lucru, asemenea organisme suprapartidice instituie dreptul de veto și permit astfel blocarea acelor legi esențiale privind statutul proprietății și accesul la adevăr, fără de care nu pot fi concepute nici reforma economică, nici reforma politică și nici integrarea în structurile euroatlantice.

Cel mai grav este faptul că, atît din disputele ultimelor luni, cit și din textul protocolului semnat la 5 februarie 1998, rezultă că partenerii nu se referă la o aceeași definiție a noțiunii de reformă, ajungîndu-se la situația absurdă de a se cere accelerarea reformei fără a accepta legile care o fac posibilă.

3. Departe de a salva și accelera reforma, protocolul semnat la 5 februarie 1998 pune punct speranțelor legate de schimbarea de regim votată în noiembrie 1996 și face ca prețul plătit de către CDR pentru păstrarea coaliției să fie nu numai disproporționat de mare, ci și inutil. Perspectiva alegerilor anticipate spre care PD împinge lucrurile nu este îndepărtată astfel, ci doar aminată, pînă cînd creditul Convenției Democratice se va fi erodat la toate nivelele și în toate structurile, prin cedările repetate la care va fi constrîns.

4. Atitudinea PD de după remanierarea guvernamentală din decembrie 1997, ca și aceea din zilele de după semnarea acestui protocol, nu constituie garanții ale unei colaborări corecte și constructive, după cum declarațiile legate de iminența schimbării guvernului abia format nu fac decît să întrețină în mod intenționat un climat de instabilitate și confuzie, din care - atît în interior, cit și în exterior - țara nu are decît de pierdut.

În aceste condiții, Alianța Civică nu consideră protocolul din 5 februarie 1998 o soluție pentru depășirea crizei, ci doar pentru prelungirea ei, și-și exprimă îndoiala că, în lipsa evidentă a unei credințe ca bază a relației între parteneri, actuala coaliție va putea să guverneze în continuare. Iar dacă oamenii politici nu vor găsi în ei înșiși curajul, priceperea și responsabilitatea pentru gestionarea țării, celor care i-au ales trebuie să li se dea posibilitatea de a alege din nou.

Pe parcursul acestei dramatice numărători inverse, Alianța Civică își va spune în continuare, cu loialitate și severitate, părerea, singurul său scop fiind păstrarea speranței în reformă și adevăr, în convingerea că fiecare zi pierdută pentru reformă se scade din destinul României.

Comitetul Național de Coordonare al Alianței Civice
București, 9 februarie 1998

PS Cabinet complet

Cu 315 voturi pentru și 121 împotriva, plenul celor două camere ale Parlamentului i-a validat, pe 10 februarie, pe cei cinci miniștrii propuși pentru a ocupa locurile rămase libere după plecarea din guvern a miniștrilor PD. Ei sînt: **Constantin Dudu Ionescu**, ministrul Apărării, **Ion Avram Mureșan**, ministrul pentru Relații cu Parlamentul, **Romică Tomescu**, ministrul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului, **Anton Ionescu**, ministrul Transporturilor, **Horia Ene**, ministrul Cercetării și Tehnologiei. Cu o zi înainte, ei fuseseră au-

mentului, de a realiza o reală transparență față de opinia publică”, a spus președintele Constantinescu.

George Pruteanu, sancționat

Biroul Central de Conducere și Coordonare al PNȚCD intrunit pe 11 februarie l-a sancționat cu avertisment pe senatorul George Pruteanu, președintele Comisiei pentru Învățămînt din Senat. BCCC consideră că declarațiile din ultima vreme ale senatorului Pruteanu au fost neconforme cu linia politică promovată de partid.

PS
pe scurt

GABRIEL ANDREESCU

Reconcilierea: logica și etica coaliției guvernamentale

Analiză și vorbe tari

Urmăresc de citeva săptămâni explicațiile care se dau inutilit noastre cure politice și rămân ca și altă dată impresionat de siguranța plină de aplomb a oamenilor de partid, fără de partid, ziaristilor, „analizatorilor”. Cum să nu-mi amintesc de un alt scandal, cu ani în urmă, iscat de competiția pentru candidatura Convenției Democratice la prezidențiale, Constantinescu *versus* Manolescu? Cite cuvinte de blam nu s-au folosit, cite minți – ale inculpaților – nu au fost apostrofate, ridiculate, puse la zid? Mostre privindu-i pe „outsider”-ul Constantinescu și pe „singurul candidat prezidențial”, Manolescu: „avansa[rea] candidaturii lui Emil Constantinescu pare a fi o diversiune. Nu e o diversiune, ci o dovadă de inconștiență și irresponsabilitate”, „un mare luptător pentru democrație (de la balcon) putea avea comportamente tipice de șef ceaușist”, „sentimentalismul pentru Piața Universității e aliat cu diletanțismul irresponsabil”, „faptul că liderului PAC i se înjumătățesc voturile... este, în felul său, o adevărată crimă”, ca să nu mai vorbesc despre celebra metaforă a mamei care înfige cuțitul de bucătărie în pântecul fiului în timp ce-l îmbrățișează.

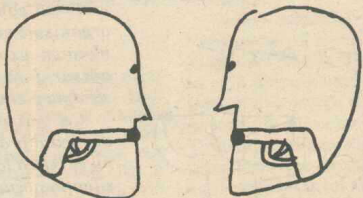
Oamenii politici învingători în alegerile din 1996 au un comportament evident criticabil, dar simt nevoia să accentueze, repetându-mă chiar, atitudinea formatorilor de opinie. Am convingerea că opinia publică românească este responsabilă pentru actuala criză politică aproape la fel de mult ca și politicienii care se joacă cu destinele țării. Înțelegerea superficială a fenomenului politic, introducerea agendelor proprii – luând uneori forma campaniilor de presă cu substrat politic – și, însumându-le, presiunea covârșitoare asupra persoanelor-cheie din partide constituie o componentă de prim ordin a situației pe care tot formatorii de opinie o deplâng.

Maniheismul resentimentar

Pentru decizia costisitoare a liderilor PD, de a provoca ieșirea de la guvern, nu a contat doar soarta miniștrilor săi, ci și supunerea acestora la comportamentul de „hunter dog” (și nu de „watch dog” – distincția îi aparține lui Peter Gross) al presei ori al liderilor neparticipanți atașați tradițional de CDR. Campania *României libere* – a cărei „independentă” de statul politic al lui Mihai Petre Băcanu poate fi reclamată față de vizitatorii de peste Ocean, nu față de mine – împotriva Partidului Democrat a creat o veșnică frustrare în conducerea PD. Tensiunea externă acumulată de *leadership*-ul PD s-a intersectat, în timp, cu fricțiunea internă. (La fel cum pozițiile lui Victor Ciorbea, la nivel guvernamental, au depins de competiția din interiorul PNȚCD.) Decizia PD de scoatere a miniștrilor din guvern – aventuroasă, irațională – a reflectat, evident, mai mult un conflict de psihologii decât unul ideologic ori etic. Maniheismul care l-a făcut pe Alex. Ștefănescu să separe PNȚCD de PD precum separe pe Maica Tereza de Ciociolina simplifică natura lucrurilor ofe-

rind, desigur, iluzia unei lumi mai ferme și mai limpez decât aceasta este îndeobște.

A lucra cu o astfel de iluzie este fatal pentru viața politică. Mitologia creată în jurul CDR de către susținătorii săi – în frunte cu Alianța Civică – este cu totul antiproduktivă vieții politice. CDR nu este, totuși, Corneliu Coposu. Și nici nu are nevoie să fie. Contrapunerea obsesivă PNȚCD=Coposu, de o parte, PD=Ștefan Gheorghiu, pe de altă parte, a blocat continuu încrederea între cele două partide (totuși, aliate). Printre cei mai sistematici promotori ai acestei contrapuneri, liderii AC, cărora le repropoz rolul lor determinant în spargerea coaliției. Ei au susținut în cunoștință de cauză această confuzie între dimensiunea simbolică și dimensiunea reală a formațiunilor. Liderii AC știu bine că nici unul dintre miniștrii PNȚCD nu a stat în închisorile comuniste. Știu că unul dintre ei – foarte activ – a fost propagandist de sector, iar „orele de învățămînt ideologic” pe care le ținea erau notorii pentru dogmatismul lor. Ei au aflat, ca și mine, despre lideri de frunte ai CDR care au cerut falsificarea de declarații pentru a obține certificate de revoluționar. Despre nepotismul unora. Despre beneficiile mărunte acceptate de alții, de asemenea. Cum arată, într-un astfel de

context, declarațiile lui Petre Mihai Băcanu, pe prima pagină a *României libere*: să cadă guvernul, să se spargă coaliția, să se facă alegeri anticipate, să se întimplă orice, dar principiile să fie salvate?

A trata pe unii oameni politici drept sfinți iar pe ceilalți, diavoli, este o frivolitate. Și eu consider că morala în politică constituie un lucru important, dar aceasta se referă la comportamentul public al oamenilor politici, nu atât la cel privat. Am simțit nevoia să aduc, prin câteva note, lucrurile la realitate, nu pentru a arăta că PNȚCD ar fi „rău” iar PD, cumva „bun”. Ci doar pentru a accentua asupra falsității maniheismului politic. Faptul că miniștrii PNȚCD nu au trecut prin închisoare, ori că unii au fost chiar activi membri PCR, nu reprezintă un handicap pentru prestația lor guvernamentală. Chiar insuficiența lor competență nu trebuie să ne facă să uităm că PNȚCD-ului îi revine principalul merit în răsturnarea politică din noiembrie 1996 și importanța considerabilă a acestui moment pentru destinul societății noastre. Diferența majoră – din punct de vedere etic – dintre coaliția învingătoare în 1996 și coaliția anterioară este că prima dorește realmente să

promoveze interese sociale – alături de interesele private ale membrilor săi –, pe cînd quadruplul PDSR-PRM-PUNR-PSM supunea întreaga societate intereselor unui clan. Caracterul mafiot al fostei coaliții era dominant, cel reformator al actualei coaliții, indiscutabil. A pune în pericol reforma – ca act etic, nu numai socio-economic –, făcînd paradă de principii, arată cel puțin contradictoriu. Cu atât mai mult este fără scuze parada principiilor celor care sînt „în cunoștință de cauză”. Actuala conducere a Alianței Civice are informații de primă mînă nu numai relativ la „prestația etică deficitară” a multor persoane din conducerea PNȚCD, ci și privind afacerile deplorabile ale unor frunțași PNL – cărora *România liberă* le-a acordat o atenție cores-punzătoare – cu care sînt colegi de coaliție. Și atunci, unde este consecvența acestei conduceri? Cu cine este solidar? De ce „atacă” public numai o parte? Și mai ales, cum se poate califica opțiunea – dacă nu presiunea – spre alegeri anticipate, adică spre cel mai rău scenariu al evoluțiilor politice posibile?

Resentimentele conducerii Alianței Civice împotriva PD au aceeași intensitate, același stil și același rol fatal ca și resentimentele ei față de PAC. AC a avut un cuvînt decisiv în aminarea (cîtește „respingerea”) cererii PAC de a intra în CDR, deși avantajul politic al actualei coaliții aflate la putere – cîtește „al nostru”, al tuturor – ar fi fost indiscutabil. Acest comportament al AC este, în sens politic, absolut dăunător. Îi cunosc bine pe lideri ca să pot confirma caracterul dezinteresat (d.p.d.v. material) al efortului principalilor membri ai AC, incoruptibilitatea, speranța lor că ceea ce fac pregătește o lume mai bună. Dar liderii AC se înșală crezînd că, „la o judecată de apoi”, lipsa de înțelegere a logicii jocului politic îi va scuti de răspundere pentru raul la care participă. Cum observă una dintre țintele predilecte ale AC, Adrian Severin, în politică egocentrismul este incomparabil mai rău decît egoismul.

Conducerea AC nu a înțeles, asemenea altor formatori de opinie, că în noiembrie 1996 a fost cu adevărat nevoie de o reconciliere. USD a venit la guvernare cu cea mai bună echipă ministerială – este desigur o calificare globală, care îl include și pe Alexandru Athanasu, ministrul cel mai puțin amintit, în ciuda prestației sale remarcabile. Mentalitatea parlamentarilor PD-ști a constituit un echilibru, contrabalansînd ideile deseori antidemocratice care vin din zona PNȚCD. Emil Hurezeanu avea totalmente dreptate: coaliția CDR-USD-UDMR era cea mai bună coaliție posibilă. Mai mult chiar (și din păcate): **singura coaliție reformistă posibilă**. La sfîrșitul unor alegeri anticipate, tot cele trei partide vor fi condamnate să ajungă la un compromis. Și atunci, care este rațiunea alegerilor anticipate?

Dacă se gîndește la viitorul său pe termen lung, PD va trebui, desigur, să facă ordine în propria ogardă. (Printre altele, cum crede conducerea PD că va convinge promovînd „securiști buni” de genul lui Mihai Darie? Cum va întări poziția României în lume limitînd în plan intern dreptul la proprietate? Cum să-și promoveze imaginea dacă ultimele ei manifestări publice sugerează degredingoladă?) Morala politică și nu mai puțin interesele proprii cer astăzi o adevărată reconciliere între cele trei formațiuni reformatoare: CDR-USD-UDMR. Formatorii de opinie și oamenii politici trebuie să aibă generozitatea de a-și supune frustrările și resentimentele – chiar dacă motivate – interesului public; poate părea paradoxal, dar aceasta începe cu luarea în considerare a intereselor fiecărei părți și promovarea compromisului. Compromisul în plan uman este respingător, dar compromisul politic aparține fundamentelor etice ale democrației.

ECONOMIE

DAN HERA

Un program realist

Pe 6 februarie, primul-ministru Victor Ciorbea a prezentat în fața presei Programul de reformă pentru 1998, care vizează „obținerea unei creșteri economice sănătoase și durabile”.

Documentul prezentat este rezultatul unei analize realiste și lucide care, venită după bilanțul ultraoptimist din decembrie, are un plus net de obiectivitate. Guvernul nu a recunoscut că 1998 va fi un an cel puțin la fel de greu ca și

cel precedent. Oprirea declinului trebuie obținută în condițiile unor dificultăți suplimentare, dintre care cea mai stringentă este diminuarea susținerii reformelor de către populația datorată, în primul rînd, deteriorării calității vieții. Problema socială este cea mai dureroasă în 1998, pentru că multe dintre salariile „medii” prezentate recent de Comisia Națională de Statistică vor ajunge să nu mai asigure subzistența, după ce prețurile vor crește cu 37% față de decembrie 1997.

O inflație de peste trei ori mai mică decît cea de anul trecut (care a fost de 151%) este un țel pentru care Guvernul va trebui să facă eforturi deosebite. Practic, pentru a atinge indicele propus România va trebui să nu mai aibă un alt puseu inflaționist după absorbția „undeii de șoc” provocate de scumpirea serviciilor publice și de creșterea TVA, care au avut loc recent. Este necesar ca, lunar, prețurile să nu crească cu mai mult de 2%, deci, exact procentul inflației de fond, care apare în ciclul de producție al întreprinderilor datorită nerestructurării

lor. Satisfacerea oricăror cereri salariale ar porni o cursă prețuri – salarii greu de stăvilit. La fel se poate întimpla și dacă stringerea impozitelor nu va avea rezultatele scontate. Guvernul nu a luat, se pare, în considerare influența produsă de viitoare compensări pentru disponibilizații, care au influențat și anul trecut creșterea prețurilor. Se crede că în 1998 numărul șomerilor va crește cu 50%. Introducerea pe piață a unei mase de bani alt de importantă cum este cea destinată disponibilizărilor va produce un șoc inflaționist a cărui amplitudine poate fi greu pronosticată acum.

Compensările nu au fost luate în seamă nici la calculul deficitului bugetar (limitat la 3,6-3,7% din PIB). Acesta reprezintă o constrîngere teribilă, pentru că în 1998 vor fi făcute o serie de corecții ale problemelor din anii trecuți: crediți externe ajunse la scadență, creanțe preluate la datoria publică de la unele bănci etc. Practic, în acest an cheltuielile statului ar trebui să fie mai mici decît veniturile.

Guvernul începe în 1998 o reformă a

bugetului care va deveni, în cele din urmă, unul de dezvoltare, nu de consum. În primul rînd, se prevăd creșteri ale investițiilor statului, deducerea din venitul impozabil a unor sume (cum ar fi cheltuielile de publicitate) destinate pînă acum bugetului, facilitarea amortizării accelerată etc. În al doilea rînd se dorește mutarea ponderii fiscalității de pe impozitele directe pe cele indirecte. În acest sens, au avut loc reduceri ale impozitelor pe salarii (concomitent cu creșterea TVA), precum și modernizarea sistemului de colectare a impozitelor pe profit (plătite trimestrial acum). Din păcate, programul prezentat de premier nu mai amintește nimic de introducerea impozitului pe venitul global, al cărui debut fusese amînat pentru începutul anului viitor. Reformele fiscale prevăzute acum au fost considerate la vremea introducerii lor un prim pas spre impozitarea veniturii globale a persoanelor fizice. Or, afîta timp cit sînt separate, deduceri de taxe din veniturile populației sînt mai mari decît atunci cînd sînt făcute împreună.

La nivel „micro”, Guvernul pare de-

H.-R. PATAPIEVICI

Partidele și societatea: un divorț

Una din particularitățile remarcabile ale actualei crize politice constă în aceea că ea nu a fost urmată de o polarizare politică ireductibilă a electoratului. Regula disputei publice, pînă acum, implica mobilizarea pasiunii politice colective. Să ne amintim că incompetența economică a guvernului Văcăroiu nu era percepută, de criticii săi, strict economic: ea era în mod spontan dedusă din solidaritatea ei cu politica PDSR, care, ca politică, era judecată fără drept de apel. În fond, atunci cînd era criticată politica economică a guvernului Văcăroiu, raționamentul părea a fi următorul: „avînd ideologia politică pe care o are, nici nu ar putea avea idei economice mai bune”. Altfel spus, în expresia „politică economică” accentul cădea întotdeauna pe substitutul politic și nu pe adjectiv. Motivul acestei situații nu e banal: deși s-a manifestat pe fondul unei culturi politice sărace și nu a luat forma unei dezbateri ideologice coerente, *primatul politicului a fost un dat incontornabil* al perioadei care a început pe decembrie 1989 și care, în opinia mea, s-a încheiat zilele acestea. Deoarece în epocile în care există un primat al politicului politica este cea mai vie *pasivitate colectivă*, în astfel de vremuri orice dezbateri publică (nu neapărat de natură politică) este automat redefinită în termeni politici și angajează, imediat, reacția colectivă partizană. Să ne amintim că efectul politic cel mai remarcabil al primei luni de libertate politică postdecembristă a fost polarizarea radicală a societății românești (dincolo de prietenii, rudenie, tradiție, cultură sau interese) în două tabere ireductibile opuse: cei cu Iliescu/Roman și cei *impotriva* lui Iliescu/Roman. Societatea noastră redescoperă politicul sub forma pasiunilor colective dictate de primatul acestuia.

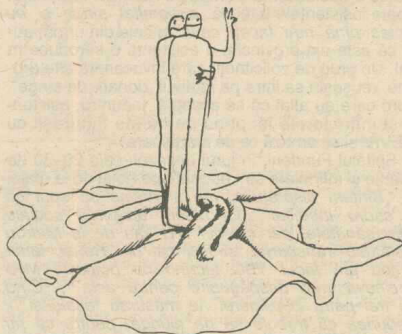
Adeptul platonice și militantul politic

O consecință logică imediată a primatului politicului, pe care se bazează, în practică, capacitatea pasiunilor politice de a mobiliza reacții colective marcate de sentimentul urgenței, este slaba deosebire dintre adeptul platonice al unui partid și militantul de partid angajat efectiv în lupta pentru putere. Cît timp primatul politicului domină spiritele, adeptul și militantul se întînesc în ideea că politicul constă esențialmente în afirmarea misionară a unui ideal. Deși meseria militantului implică în mod necesar administrarea *rațională* a politicului (adică în regim de eficiență maximă și scutit de scrupulele idealității), în fazele de primat al politicului adeptul platonice nu are sentimentul că ar fi *altceva* decît militantul politic. Oamenii care îl aclamau pe Iliescu cu o pasiune extraordinară în 1990 erau recrutați din adepții platonici ai FSN, care nu aveau nici o implicare în politica *rece* a partidului. Aceasta era elaborată de militanții de partid, a căror justificare, este adevărat, se exprimă întotdeauna în termeni de misiune politică, dar a căror acțiune este ghidată prioritar de logica interesului de partid. Ceea ce îmi pare a fi tipic pentru posibilitatea de declanșare și întretinere a entuziasmului pasiunilor politice colective este sentimentul a-

deptului platonice (i.e., „societatea civilă”) că adeziunea sa la idealurile partidului este perfect compatibilă cu interesele politicii de partid, al cărui exponent „rece” este militantul politic (i.e., „partidul”). Altfel spus, atunci cînd politicul constituie justificarea ultimă a pasiunilor colective, idealul politic al unui partid este perceput de societate ca fiind identic cu politica de cadre prin care partidul înțelege să-și promoveze misiunea. Baza pasiunilor politice colective este identificarea societății cu politica de partid, în numele idealurilor politice. În astfel de vremuri, adeptul platonice și militantul de partid par a fi una.

Încetează politica să mai fie o sursă de pasiune colectivă?

Ei bine, ceea ce m-a uimit în desfășurarea actualei crize a fost distanța pe care adepții platonici ai partidelor aflate în conflict și-au luat-o față de argumentele prin care militanții de partid justificau niște politici, în care interesele de partid difereau sensibil de idealurile pentru care, cu un an înainte, într-o stare de mare entuziasm colectiv, le dăduseră votul. În opinia mea, faptul că societatea românească (mă refer la acea parte a

societății civile românești care a sprijinit opoziția democratică înainte de noiembrie 1996) nu s-a mai lăsat polarizată în două tabere adverse ireductibile, anti PD (și pro PNȚCD) și anti PNȚCD (și pro PD) dovedește că vremea pasiunilor politice colective a trecut. Altfel spus, adeptul platonice al unui ideal politic a înțeles că între logica adeziunii sale și logica interesului de partid, exprimată de militantul de partid sub forma luptei pentru putere (în partid și în afara acestuia) este o prăpastie de netrecut. În trecut, ea fusese astupată de euforia pasiunilor colective. În absența acestora, distanța dintre judecata în termeni de ideal (a adeptului) și decizia în funcție de interese de partid (a militantului) nu mai poate fi trecută cu vederea. Societatea civilă se

retrage din sprijinul pasional acordat partidelor politice care, un timp, au părut a încarna tocmai idealurile civile cele mai înalte. Firește că, în această privință, partidul cel mai masiv este CDR, care a fost, de la înființarea ei și pînă de curînd, simbolul cel mai mobilizator al luptei pentru libertate politică și economică. Însă de îndată ce în CDR limbajul „cald” al misiunii politice ideale a fost, prin reușita impunerii unui președinte și datorită hegemoniei arrogante a PNȚCD, substituit cu logica „rece” a interesului de partid, adepții platonici s-au simțit dezlegați de orice fidelitate față de acțiunile militanților politici, pe care pînă atunci, de la înălțimea dezinteresului lor, le caucionaseră.

Consolidarea societății civile prin distanțarea de politic

Evaluînd starea electoratului românesc cu o privire întoarsă în urmă, îmi pare limpede că ambele tabere (opoziție / putere) au trecut printr-un sever examen al deziluziilor. În ce mă privește știu că, deși există argumente convingătoare în sprijinul ideii că tabăra reprezentată de CDR (și, parțial, PD) este mai bună, votul pe care îl voi da în viitor nu va mai fi unul de entuziasm, ci unul pronunțat negativ. Iar această situație exprimă, în opinia mea, divorțul recent dintre adeptul platonice și militantul de partid. Electoratul PDSR a trecut deja prin această procedură de divorț. În 1996, PDSR-iștii de ce n-au evitat să mai vorbească despre politică. „*Ne-am săturat de politică*”, spuneau, „*politica e murdară*” – și schimbau vorba. Acești oameni trăiseră deja dezvrăjirea de pasiunea politică colectivă care făcuse din ei, odinioară, niște adepți necritici ai FSN-FDSN-PDSR: în campania electorală din 1996, apatia acestui electorat a fost extrem de vizibilă. Pentru adepții platonici ai PDSR desistarea s-a produs, probabil, încă din 1994, cînd PDSR a început să caute într-o manieră ireversibilă profilul care l-a compromis la alegerile din 1996, acela al unui partid al ariviștilor și al activiștilor ahtiați de privilegii. Exercițarea crapeașă a puterii l-a convins pe susținătorii dezinteresați ai PDSR că logica de partid are prea puține lucruri în comun cu logica societății civile. De acest fapt au fost convingși în ultimul an și adepții dezinteresați ai CDR, care au înțeles, cu destulă amărăciune, că rolul pe care „partidul” îl rezervă se rezumă *strict* la suportul necondiționat în timpul alegerilor, revenind militanților politici sarcina de a organiza, în exclusivitate, politica *reală* a partidului, mai apoi. Excluderea *de facto* a Alianței Civice și a AFDPD din decizia politică *de după alegeri* a dovedit clar că partidele politice din CDR înțeleg să discute cu societatea civilă numai în calitate de „șefi” ai acesteia. Ceea ce, pentru orice „civil”, este un lucru inacceptabil. Adeptul platonice tînde, pe bună dreptate, să respingă încercarea militantului de partid de a subordona idealurile în numele cărora electoratul își dă votul intereselor cu ajutorul cărora militantul face carieră în partid. Astfel că, în mod paradoxal, unul din roadele neașteptate ale crizei politice pe care au declanșat-o *agenda ascunsă* a PD și *aroganța* PNȚCD este, în opinia mea, distanțarea tot mai clară a adepților CDR de lupta și motivațiile militanților de partid. O fraternitate ca aceea dintre militanții de partid și suportorii lor, „de pe stradă”, cum a fost în noiembrie 1996, nu mai este de conceput azi. În fine, a venit și rîndul adepților dezinteresați ai CDR să înțeleagă, ca odinioară adepții dezinteresați ai PDSR, că logica de partid are prea puține lucruri în comun cu logica societății civile. Adepții platonici și militanții politici vor forma, de acum înainte, familii separate.

cis ca, în sfîrșit, reforma să fie coborîtă în întreprinderi. Marele „hop” îl constituie regiile autonome, pentru care a apărut deja un obstacol suplimentar: parlamentarii doresc ca ele să fie reorganizate numai prin legi votate de legislativ. Pentru regii se prevăd diverse formule de restructurare, urmînd să devină companii naționale sau societăți comerciale – în funcție de particularitățile fiecărei caz –, precum și desprinderea, apoi privatizarea tuturor serviciilor auxiliare din actualele regii.

Restructurarea urmărește rentabilizarea sau, dacă este inevitabil, lichidarea întreprinderilor neviabile și întărirea disciplinei financiare din circuitul economic. În acest sens, s-a hotărît ca datoriile către RENEL și ROMGAZ, care și salariile din întreprinderile statului care au pierderi să fie stopate la nivelul actual. De asemenea, restructurarea în agricultura de stat va atinge majoritatea întreprinderilor, care vor fi lichidate sau privatizate. Cum este de așteptat, se estimează o creștere a șomajului, în special în siderurgie și minerit, care să nu

depășească, însă, un nivel de 11–14% din populația activă la sfîrșitul lui 1998. Indiferent cît de dur și de contestat este acest program, important este ca el să fie aplicat. Pentru aceasta este nevoie, însă, ca guvernul să dea dovadă de hotărîre. Dacă la presiunile previzibile ale salariaților afectați se va ceda ca în cazul, de acum un an, „Roman” Brașov, mai mult ca sigur, procesul de restructurare și privatizare – fără de care este imposibil să fie atinsă acea competitivitate care să ne permită „mai binele” dorit de toți – va fi, din nou, oprit, cu consecințe imprevizibile.

Principalele oferte ale programului de privatizare sînt RomTelecom și băncile: BRD, Banca Agricolă și BancPost. „Varianta pesimistă”, conform ministrului Privatizării, Valentin Ionescu, este de 1.600 întreprinderi privatizate în 1998 (dintr-un total de 2.744 întreprinderi propuse), cuprinzîndu-le pe cele mai tentante. Chiar dacă *Legea Privatizării* este bună, iar organizarea procesului este mai bine făcută, este posibil ca tulburările politice să îndepărteze

investitorii străini, mai ales că deja imaginea externă a țării a fost șifonată de astfel de evenimente în cursul lunii ianuarie.

De bine, de rău, iată că programul de reformă există și este destul de bun. După un an de căutări și după trei remaniieri, Guvernul a cîștigat în experiență și competență. Unele cauze ale ineficienței de anul trecut au fost depistate și există șanse să fie eliminate. Există, totuși, probleme. În primul rînd, amenințarea șomajului și scăderea sub limitele deconței a puterii de cumpărare a multor categorii sociale pot duce ușor la tulburări sociale. Restructurarea nu se poate face fără susținere socială, este deci necesar un pact social, dar Guvernul nu prea are spațiu de manevră și dacă sindicatele nu-și vor limita cererile este greu de presupus cum se va face acest pact. A doua problemă poate apărea în sfera politicii, unde o nouă criză ar opri iar reforma, așa cum s-a întîmplat ultima dată în ianuarie 1998.

„GCP” sub sechestr

„Bancorex” a pornit de curînd o campanie de recuperare a unor creanțe de peste 74 de milioane dolari. Recent au fost vizate firmele omului de afaceri G.C. Păunescu. Sechestrul pus de către bancă pe bunurile firmei „GCP” vizează recuperarea sumei de 24,5 milioane dolari. Pînă acum, reprezentanții băncii nu au putut confiscă de la sediile firmei nimic care să fie valorificat. Implicarea justiției în problemă a produs confuzie, ambele părți pîrînd a avea, pînă la un punct, dreptate, dar deocamdată, „războiul” este la început.

Săptămîna trecută, rețeaua de hoteluri a lui G.C. Păunescu a lansat o emisiune publică de acțiune, menită să acopere deficitul de lichidități produs de ruptura relațiilor cu „Bancorex”.

PS
pe scurt

Greva SANITAS

După o săptămână de grevă japoneză, urmată de greva de avertisment de două ore din 9 februarie, Federația sindicală SANITAS a declanșat pe 12 februarie grevă generală pe timp nelimitat. Cele două runde de negocieri între liderii SANITAS și reprezentanții Ministerului Finanțelor și Ministerului Muncii și Protecției Sociale care au avut loc pe 9, respectiv 11 februarie, nu au condus la un compromis între cele două părți. Revendicările SANITAS au drept cap de afiș dublarea salariilor personalului sanitar. Guvernul adoptase deja, fără a-i consulta pe liderii SANITAS, Ordonanța 34/1998 prin care se prevede majorarea salariilor personalului sanitar cu 25%, care a fost considerată de SANITAS ca fiind insuficientă. Invocând lipsa fondurilor, Guvernul nu a înaintat o contraofertă la solicitările SANITAS, în pofida sprijinirii lor de către CNSLR-Frăția (la care SANITAS este afiliat), Colegiul Medicilor din România, Comisiile de Sănătate din Camera Deputaților și din Senat (președinții celor două comisii sînt: Ion Cîrciumaru - PRM -, Senat, și Ion Berciu - PNȚCD -, Camera Deputaților) și ministrul Sănătății, Ioan Bruckner (care a propus spre dezbateră Guvernului o nouă grilă de salarizare și o majorare a salariilor cu 50%).

Dan Radu Rușanu, secretar de stat în Ministerul de Finanțe, a accentuat faptul că sectorul sanitar (care ocupă 25% din sectorul bugetar) a fost abordat ca o prioritate în anul 1998, majorarea cu 25% a salariilor corespunzând cu 75% din bugetul total alocat pe 1998 sectorului bugetarilor. Ministrul de Finanțe, Daniel Dăianu, a declarat că o dublare a salariilor personalului din Sănătate ar duce la „înghețarea salariilor celorlalte categorii de bugetari”, iar ministrul Sănătății, dr. Ioan Bruckner, a atenționat că „nici dacă s-ar alocă toți banii de care guvernul dispune în acest moment pentru personalul bugetar, nu s-ar putea realiza o creștere a salariilor pentru personalul medical mai mare de 31%”. Ministrul Muncii și Protecției Sociale, Alexandru Athanasu, a avertizat că dublarea salariilor personalului sanitar ar însemna mărirea deficitului bugetar cu 1.400 miliarde de lei, „ceea ce ar întîrzi reforma economică cu cel puțin trei ani”.

Pe de altă parte, personalul SANITAS urmează să intre în câteva luni în sistemul caselor de asigurări de sănătate și are tot interesul să obțină cât mai repede o mărire sensibilă a salariilor, întrucît, potrivit declarațiilor lui Marius Petcu, liderul sindicatului, „cadrele sanitare nu vor mai participa la disputa «tortului bugetar» odată cu intrarea în sistemul caselor de asigurări care va avea autonomie financiară. Avem nevoie de o bază solidă de la care să pornim în negocierea salariilor cu casele de asigurări, altfel vom rămîne cu salariile astea de mizerie”. Salariile din Sănătate nu au fost majorate de șase ani, iar personalul este retribuit la cel mai slab nivel (55% din salariul mediu pe economie, în timp ce la alte sectoare bugetare procentul variază între 60% și 70%). Președintele Colegiului Medicilor din România, conf. dr. Mircea Cînteză, ne-a declarat: „Colegiul Medicilor susține revendicările cadrelor medii. Acestea sînt valabile și pentru medicii, cu o mențiune specială pentru rezidenții (90% dintre aceștia locuiesc într-un alt oraș decît cel de reședință, fiind nevoiți să achite chirii). În medicină educația continuă este obligatorie și asta înseamnă cărți, care sînt scumpe. Rezidenții nu au acces nici la «plățile tăcute» de care Sănătatea a fost pe ne drept acuzată. Din acest motiv, 25% din medicii re-

zidenți părăsesc anual România, procentul fiind același și pentru ceilalți medici, buni profesioniști, care reușesc să treacă examenele de admitere în centre din străinătate”. În România, bugetul alocat Sănătății reprezintă 3% din PIB, în timp ce standardele regionale gravitează în jurul lui 6%; chiar și țările cu situație economică extrem de dificilă ca Bulgaria și țările din CSI dovedesc o mai bună evaluare a proporției necesare Sănătății (4,7%, respectiv 5%, în Occident procentul fiind de 8%). „Guvernul patronează o evaluare a Sănătății de 3% din PIB, dar sănătatea oamenilor merită mai mult” ne-a mai declarat Mircea Cînteză.

Prima zi de grevă în București

Imediat după declanșarea grevei generale, am reținut cîteva dintre expresiile de nemulțumire ale personalului sanitar din spitale:

• Spitalul Colțea, o jumătate de oră după ora 10.00: pichetul grevistelor se postase în fața porții. Asistentele și infirmierele spun: „actul medical trebuie să fie de calitate, dar aparatura de la radiologie e veche de 30 de ani”, „laboratorul ar trebui să recolteze cu mănuși de unică folosință, dar noi le folosim cît ne ajung, și după aceea, cu mina și cu săpunul”, iar despre greva care este abia la început, „vom asigura urgențele, sîntem pregătiți să facem față”.

• Spitalul Clinic de Urgență: în jurul orei 11.00, oamenii se îmbulzesc în fața unei uși în spatele căreia e proptită o țargă cu roțile cu care grevistele blochează intrarea. Oamenii cer să fie lăsați să intre pentru controale, vizite la rude, tomografii etc. Nemulțumiți de refuzul cu care sînt împinși, intră într-un schimb de replici cu grevistele: „Nu, vă gândiți la noi?”, iar replica: „Dar dumneavoastră de ce nu vă gândiți la noi?”. O primă urgență, un bătrîn întins pe o țargă, este lăsată să treacă. Solicitanții grăbiți și nervoși încearcă să intre odată cu el, dar sînt opriți. O bătrînă însoțită de o adolescentă e ținută pe hol vreo 10 minute, cu toate insistențele fetei că „a vomitat sînge și eu nu plec pînă nu-i faceți ceva”. În cele din urmă, auzind că este din provincie, o asistentă o introduce în spital. Un grup de solicitanți, care invocaseră alte probleme, reușește să intre pe motivul „donare de sînge”, despre care au aflat că se acceptă. Înăuntru, asistentele și infirmierele își prind pe halate fluturășii cu „GREVĂ” și se amuză ca de mărțisoare.

• Spitalul Fundeni, în jurul amiezii: cele 20-30 de asistente și infirmiere sînt adunate pe holul de la etajul întâi: „Sîntem disprețuite, țî-e și rușine să spui că ești cadru medical”, „noi plătim asigurări sociale pentru sănătate, dar cei din ITB sau de la Metrou nu plătesc transportul, și nici cei din Renel, lumină”, „eu am făcut TBC lucrînd cu bolnavii. Mi-a dat cineva vreo despăgubire pentru asta?”. „Cînd erau trei-patru zile libere, ne măsurau feșele și ni se spunea că trebuie să ne ajungă, pentru că nu sînt bani”, „la camera de gardă dacă am trei urgențe deodată, trebuie să iau pacientul în brațe”, „o firmă nemțească ne-a propus să ia aparatul de anestezie pentru muzeu”, „nu e normal ca o infirmieră să aibă 60 de oameni. Au făcut restructurări în vară și acum posturile sînt blocate. Nu e posibil să vii în grabă cu mina de la plosca unui bolnav și apoi să-i dai altuia să mînce”.

• Spitalul Clinic de Obstetrică și Ginecologie Polizu: medicul de gardă, doamna Georgeta Zarzan, își exprimă opinia în privința grevei: „Nu se poate vorbi de grevă aici. Tot ce apare e urgență. Cît despre greva generală, cred că e vorba de o instigare din partea CNSLR Frăția, la care SANITAS este afiliat, și care «ține trena» PDSR. Și PD s-ar putea să fie implicat, el are o agendă dublă. Cred că e o încercare de dărîmarea a guvernului. Salariile noastre și condițiile de muncă au fost mereu jalnice, chiar mai rele decît acum. Înțeleg nemulțumirile oamenilor și sînt de acord cu ei, dar nu dau doi bani pe această grevă declanșată acum, odată cu criza din guvern și cred că personalul mediu este doar o masă de manevră”.

Ecourile grevei. Viitor incert

După prima zi de grevă generală, la care au participat în jur de 200.000 de persoane din peste 300 de centre sanitare din țară (inclusiv nesindicaliști și personal auxiliar), s-au făcut auzite noi ecourile ale grevei: Asociația rezidenților din România, sindicaliștii TESA, din învățămînt și din industria ușoară, CNSLR-Frăția, PDSR și PD și-au declarat acordul cu revendicările SANITAS, iar primele patru și-au exprimat intențiile de declanșare a unor greve cu revendicări specifice în viitorul apropiat. Ministrul Sănătății, Ioan Bruckner a semnalat unele disfuncții, cum ar fi pichetele postate pe trotuare, care nu pot asigura în mod competent examinarea unor pacienți îmbrăcați. Acesta a mai declarat că „SANITAS va trebui să-și asume răspunderile corespunzătoare”. În a patra zi de grevă (camererele de gardă au funcționat normal în weekend), premierul Victor Ciorbea a făcut un nou apel la înțelegerea sindicaliștilor: „odată cu majorarea salariilor peste 25% s-ar ajunge la o spirală prejuri-inflație care ar avea drept unic câștigător inflația”.

Alexandru Athanasu, ministrul Muncii și Protecției Sociale, a sugerat posibilitatea instituirii unei „taxe de solidaritate” pe care s-o plătească toți salariații din România, precum și cea a mării cu 40% a taxelor pe băuturi alcoolice, tutun și cafea, „sumele obținute fiind destinate dotării spitalelor cu medicamente și echipament medical”. Față de „taxa de solidaritate”, Marius Petcu a afirmat o atitudine rezervată, exprimîndu-și temerea că o posibilă consecință a adoptării acestei taxe ar fi atragerea „urii populației”.

Ultima oră

Pe 16 februarie, reprezentanții SANITAS s-au întîlnit cu membrii Comisiei de Muncă și Protecție Socială din Camera Deputaților. Sindicaliștii au acceptat pornirea negocierilor pentru mărirea salariilor de la 75% și speră ca la întîlnirea ce va avea loc azi, Executivul să accepte, la rîndu-i, depășirea pragului de 25%. A fost abordată problema găsirii unor surse alternative de finanțare. Deputații PDSR au propus, nici mai mult, nici mai puțin decît alocarea pentru Sănătate a unor sume provenite din privatizarea băncilor. O altă soluție propusă ar fi restrîngerea aparatului administrativ din administrația centrală și renunțarea la proiectul de lege privind instituirea „cabinetului demnitarului”, sumele rezultate urmînd să fie vîrsate la Sănătate. Ministrul Sănătății, Ioan Bruckner, a plecat foarte nervos, înainte de sfîrșitul întîlnirii, și a refuzat să facă orice declarații.

La închiderea ediției, greva continuă și ar putea să capete, conform unor surse din SANITAS, forme mult mai radicale, cum ar fi demisiile în bloc, greva foamei și chiar sechestrarea personalului împreună cu pacienții în unitățile sanitare.

Anchoră realizată de SANDU IORDACHE

PD verifică Guvernul

PD a înființat Grupul de Supraveghere a Activității Guvernului (GSAG), care cuprinde titularii cabinetului ideal - în accepțiunea PD - și este un organ de monitorizare a activității „de reformă” a Executivului.

În fruntea GSAG este Victor Babiuc, iar ceilalți membri sînt: Bogdan Baltazar (Reformă și Privatizare), Traian Băescu (Transporturi și Infrastructură), Andrei Pleșu (Externe), Bogdan Bujor Teodoriu (Finanțe), Bogdan Niculescu Duvăz (Apărare), Emanuel Albu (Justiție), Radu Berceanu (Interne), Nicolae Stăiculescu (Industria și Comerț), Bogdan Marinescu (Sănătate), Alexandru Sossu (Cultură), Triță Făniță (Agricultură), Eugen Constantin Isbășoiu (Educație, Familie, Tineret și Sport), Paula Ivănescu (Muncă și Protecție Socială), Sorin Frunzaverde (Mediul), Cristian Dumitrescu (Funcțiune Publică și Administrație Locală) și Stelian Dușu (Secretariatul General al Guvernului).

PS
pe scurt

PROTEST

Subsemnații, cadre didactice ale Facultății de Litere din Universitatea București, ne exprimăm pe această cale indignarea față de afirmațiile calomnioase la adresa colegului nostru prof. dr. Paul Cornea formulate într-o notă din nr. 1-2/1998 al revistei *Literatură* (redactor-șef: Fănuș Neagu; comitet director: Dan Grigorescu, Dumitru Micu, Fănuș Neagu, Eugen Simion). Într-un context antisemit și la adăpostul anonimului, nota respectivă îl numește pe Paul Cornea „profesor universitar prin efracție” și îl acuză că și-ar fi dobîndit titlurile științifice prin tranzații cu Nicolae Ceaușescu. După cum este bine știut, profesorul Paul Cornea - fost decan al Facultății noastre și fost ministru

adjunct al Educației după 1989 - este un eminent specialist în istoria literaturii, teoria literaturii și literatură comparată, autor de lucrări fundamentale publicate în țară și peste hotare, cercetător recunoscut de comunitatea științifică internațională și onorat cu funcții de conducere în organismele acesteia - membru al Biroului Executiv, apoi vicepreședinte al Asociației Internaționale de Literatură Comparată (AICL), actualmente președinte al Comitetului de Experti al AICL - creator de școală în cercetarea literară românească. Considerăm inadmisibil un asemenea act de ireponsabilitate al presei, întrucît el contribuie la deteriorarea climatului intelectual și la agravarea confuziei valorilor în societatea românească actuală.

Prof. dr. Mircea Anghelescu, lect. Mircea Cărtărescu, lect. dr. Maria Cvasnil Cărtărescu, prep. dr. Romanița Constantinescu, prep. dr. Andreea Deacu, asist. Claudia Ene, prep. Oana Fota-che, prof. dr. George Gană, lect. dr. Emil Ionescu, lect. Ion Bogdan Lefter, prof. dr. Mihaela Mancaș, asist. Ion Manolescu, lect. dr. Mihai Marta, prof. dr. Mircea Martin, prep. Laura Mesina, asist. Gabriel Mihăilescu, asist. Cristian Moroiu, prof. dr. Eugen Negrici, lect. Liviu Papadima, asist. Ioana Părvulescu, asist. Simona Popescu, lect. Nicolae Rață, prof. dr. Liliana Ruxăndoiu, conf. dr. Monica Spiridon, conf. dr. Ion Vasile Șerban, asist. dr. Andra Șerbănescu, conf. dr. Cezar Tabarcea, prof. dr. Antoaneta Tănăscu, conf. dr. Alexandru Tudorică, asist. Mircea Vasilescu, asist. Ovidiu Verdeș, prof. dr. Mihai Zamfir.

HUMANITAS
cartea care dăruiește

Cele mai noi apariții
EMIL CIORAN
Despre neajunsul de a te fi născut
F.A. HAYEK
Capitalismul și istoricii
G.W.F. HEGEL
Lecții despre Platon
GEORG SIMMEL
Cultura filozofică
ANTHONY STORR
Freud

CRISTIAN PEDA

Unificarea liberală: necesară, dar improbabilă

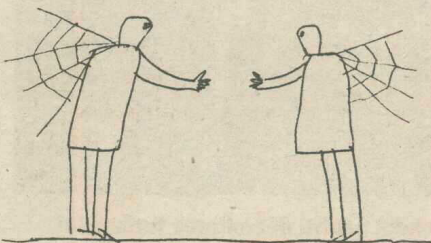
Unificarea partidelor liberale e necesară, dar și improbabilă. Toată lumea simte acest lucru. Puțini sînt însă cei care știu de ce s-a ajuns aici. Și mai puțini sînt cei care vor să spună lucrurilor pe nume, pentru a rezolva problema. Eșecul recent al propunerii federalizării a dovedit-o încă o dată. Într-adevăr, explicațiile/justificările produse cu această ocazie au fost fie puerile, fie suprarealiste. În prima categorie ar intra discursul despre influența negativă a federalizării liberale asupra negocierilor PNL-PAC; în a doua categorie ar trebui plasată ideea că inițiativa lui Cătarămă e un atac la adresa CDR. Cauzele care fac improbabilă necesara unificare liberală sînt mult mai profunde decît o lasă să se înțeleagă asemenea speculații. Trei dintre ele ne vor reține atenția aici, în măsura în care ele ilustrează deja un stil politic aparte. Unul foarte incoerent.

Trebuie amintit, în primul rînd, că fragmentarea polului liberal nu a dus la atragerea unor noi figuri în vreunul dintre grupuri. Liderii actualelor partide liberale (Quintus, Câmpeanu, Cerveni, Patriciu, Manolescu) se aflau în miezul evenimentelor și acum un an și acum cinci ani, adică în momente în care scorurile fracțiunilor liberale erau diferite de cele de azi. Cum orgoliile personale ale acestor lideri veșnici contează foarte mult, negocierea unei unificări a fost, este și va fi sistematic blocată. (Am propus mai demult o negociere condusă exclusiv de persoane cu opțiuni liberale, din afara oricărei grupări liberale, dar nu am fost luat în seamă). De ce însă divizarea nu a atras alți actori, implicit alți posibili lideri? O primă cauză este următoarea: nici una din fracțiuni nu și-a definit altfel decît temperamental identitatea. Ceea ce publicul știe despre liberali ține, în consecință, de anecdota: domnul Cerveni e lesne iritabil, domnul Manolescu își petrece un timp printre vedetele de televiziune, iar domnul Quintus scrie epigrame etc. O a doua cauză e mai profundă: indiferent de siglă, liberalii nu au o imagine a publicului propriu, asociindu-l cel mai adesea cu clasa mijlocie (care nu există) sau cu patronii (care, dacă sînt liberali, nu au nevoie de clientelism arbitrar, ci doar de un mediu sănătos de afaceri). De fapt, sensibilitățile liberale sînt foarte variate, incluzînd, din rațiuni diverse, universitari fini și sofisticăți (afția cîți există), dar și țărani semianalfabeți deveniți proprietari. Aceste persoane au rămas pasive și neutilizate public, ori au fost jignite din simplă ignoranță. S-a spus, între altele, că bugetarii nu pot fi liberali sau că țăranul e conservator, fiindcă satul românesc e conservator.

O a doua constatare care trebuie făcută este că nereușita atragerii în politică a unor persoane cu vederi liberale a fost completată de un progres lent, prea lent, al liderilor în funcție. Nici o propunere a acestora nu a reușit să creeze acea solidaritate indispensabilă nu doar pentru refacerea polului liberal, ci și – mult mai important – pentru crearea unei legături sociale profunde. Predestinați, prin tradiție, să creeze un corp social, liberalii n-au reușit decît să ilustreze cea mai netă divizare a societății. Contractul sau piața – cele două formule liberale sub care apare corpul social modern – au fost recuperate și denaturate de antiliberali, fie ei țăraniști sau pedeseriști. Liderii partidelor liberale sînt vinovați pentru acest accident cu totul nefecit. Singurul progres politic remarcabil este cel al mult hulițului Viorel Cătarămă. Neagreat de Cotroceni, de-

testat de unii colegi de partid, șeful Comisiei economice din Senat este singurul politician care a recuperat, oarecum în mod natural, teme tradiționale din imaginărilor liberal interbelice, cum e, de pildă, cea a necesarei constituiri și protejări a capitalului național. Dintr-o perspectivă liberală coerentă, paradoxul e că efortul domnului Cătarămă trebuie apreciat nu pentru valoarea economică a ideilor sale (ideea unui capital național protejat intră în contradicție cu realitatea unor piețe multiple, deschise și libere), ci pentru sensul lui pur politic: confruntarea sa cu guvernul este singura încercare de a limita puterea unui executiv care a tîns să facă din legislativ o simplă anexă. În loc să fie sprijinit, senatorul liberal a fost izolat, ca un corp străin. Această izolare e semnificativă: un principiu cum e cel al separării puterilor (pe care liberalii îl interpretează în sensul limitării Puterii) a fost eliminat dintre cele susceptibile de a reface uniunea liberală.

Cea de-a treia observație capabilă să explice de ce unificarea e necesară, dar improbabilă este lipsa ideologiei. În cazul altor partide, această lipsă e cumva firească. Descendenții comuniștilor nu au imaginație, căci un trecut prea apropiat face imposibilă abandonarea

rea gîndirii de lemn. La rîndul lor, descendenții țărăniștilor nu au imaginație, pentru că un trecut prea îndepărtat face inacceptabilă retorica „statului țărănesc”, nucleul dur al doctrinei lor interbelice, niciodată revizuite sistematic de atunci încolo. În cazul liberalilor, fenomenul e însă ciudat. Mai întîi, pentru că toate reformele din Est s-au desfășurat sub suflul ideilor liberale, care au renăscut spectaculos în Occident în anii '80, influențînd apoi întreaga lume. Apoi, credința în forța ideilor e un topos la care nu a renunțat, de mai bine de două secole încoloace, nici o generație liberală. Membrii partidelor liberale de la noi au căzut însă în capcana întinsă de concurenții lor politici, care nu pierd nici un prilej pentru a afirma că ideile vor veni mai tîrziu, mintea românilui nefînd – chipurile – coaptă pentru doctrine. Liberalii au nevoie de un ideolog. Ceea ce au produs pînă acum e rizibil; în numărul 3/1997 al revistei Polis, se poate găsi o analiză a acestei stări deplorabile a ideologiei liberale românești.

Separăți mai degrabă de pasiuni decît de idei, incapabili să-și imagineze publicul și o identitate proprie, refuzînd să accepte noi lideri de opinie, liberalii români seamănă cu un club pe cale de destrămare: fiecare membru crede că e singurul care urmează principiul înalte, toți știu că nimeni nu are chef să-l asculte pe ceilalți.

Traian Băsescu îi apără pe securiștii cinstiți

Revista „22” a publicat în numărul 6 din 10 februarie un articol intitulat „Un fost securist în delegația de negocieri a PD?”, semnat de Radu Filipescu (fost disident anticomunist, actualmente președinte al consiliului de administrație al Grupului pentru Dialog Social), în care autorul se întreba cum a fost posibil ca fostul securist al spitalului Fundeni, Mihai Darie (astăzi membru al Biroului Permanent Național al PD), să fie cooptat în delegația PD la întîlnirea de mediere politică între partidele din coaliția ce s-a desfășurat la Palatul Cotroceni înaintea plecării președintelui la forumul economic de la Davos.

Pe 12 februarie, vicepreședintele PD Traian Băsescu l-a apărut într-o conferință de presă pe Mihai Darie. În opinia liderului PD, Mihai Darie este „un fost securist cinstit”, care s-a prezentat la partid și a spus: „Fraților, asta sînt, îmi place partidul vostru”. Traian Băsescu a afirmat că Mihai Darie poate să facă parte din PD, pentru că „legea interzice doar partidele fasciste”.

PD se zburlește la televiziuni

După ce, numai cu două săptămîni în urmă (2 februarie) PD ceruse demiterea Ancăi Toader, realizatoarea emisiunii „7 zile în România” de la TVR 1 pe motiv că, în două emisiuni consecutive, s-ar fi exprimat ireverentios la adresa PD, partidul lui Petre Roman a sesizat CNA în legătură cu emisiunea lui Octavian Paler „Pro și Contra” difuzată de PRO TV pe 11 februarie. În respectiva emisiune, centrată pe actualitatea politică românească, invitații lui Octavian Paler, Emil Hurezeanu, ar fi făcut, după cum crede PD, afirmații care au „discreditat” ultimele acțiuni politice ale acestui partid. Într-o scrisoare trimisă directorului executiv al postului, Adrian Sirbu, se afirmă că PRO TV s-a lansat „într-o acțiune de discreditare publică a acțiunilor politice a PD, ce a adus prejudicii morale intolerabile”. „Ceram conducerii PRO TV să își exprime de îndată scuze publice pentru această acțiune de defăimare și să ia de urgență măsurile interne ce se impun.” Realizatorul emisiunii, Octavian Paler a precizat, în replică la protestul PD, că nu poate face abstracție de dreptul la opinie pe care conform Constituției îl are fiecare dintre cetățenii acestei țări. Conducerea PRO TV a precizat la rîndul ei că fiecare dintre invitații și realizatorii au dreptul la opinie „atît timp cît legea nu este încălcată”. Directorul executiv al PRO TV, Adrian Sirbu, este un apropiat al lui Petre Roman. Ca și „rumânul” Ion Țiriac, unul dintre acționarii PRO TV, căruia, pe cînd era prim-ministru, Petre Roman i-a înlesnit obținerea unei vile de lux pentru care anul trecut Ion Țiriac plătea o chirie lunară un pic mai mare decît costul unui bilet de tramvai.

Comunicat AC

Într-un perpetuum mobile al diversității, domnul Traian Băsescu încearcă să imite – dar cu mult mai puțin talent – cazul Severin, făcînd, în conferința de presă din ziua de 12 februarie, afirmații aberante despre Alianța Civică și „aripa monarhistă a PNȚCD”. Pînă să producă dovezile necesare (ca și răspunsurile la întrebările-presei privind dispariția flotei, a „banilor de drum” etc.), considerăm umorul involuntar al domnului Băsescu desuet, rămas la nivelul anului 1990.

Biroul de presă

THE UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME

THE UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME

IS SEEKING **PROJECT EXPERTS** TO ASSUME RESPONSIBILITIES FOR THE PREPARATION OF THE NATIONAL STRATEGY FOR POVERTY ALLEVIATION, AND IMPLEMENTATION PLAN. THE EXPERTS WILL WORK IN A PROJECT TEAM, AND ASSURE THE TIMELY AND QUALITY RENDITION OF SPECIFIC PROJECT OUTPUTS, INCLUDING THOSE OF WORKSHOPS AND WORKING GROUPS OF COLLABORATORS.

APPLICANTS MUST HAVE A UNIVERSITY DEGREE, AS WELL AS RESEARCH AND/OR PRACTICAL EXPERIENCES, IN THE SOCIAL, POLITICAL OR ECONOMIC SCIENCES, AND MUST HAVE RESIDENCE IN BUCHAREST, ENGLISH FLUENCY, BASIC COMPUTER SKILLS.

INTERESTED PERSONS SHOULD SEEK THE APPLICATION MATERIALS AT THE UNDP POVERTY ALLEVIATION PROJECT, ENTRANCE ON VASILE ALECSANDRI STR. NUMBER 1, BETWEEN 3:00 PM AND 5:00 PM, ON WEEKDAYS, FEBRUARY 16-25.

COMPLETED APPLICATION FORMS MUST BE DELIVERED BY FEBRUARY 26.

IS SEEKING A **PROJECT ASSISTANT** TO ASSUME RESPONSIBILITIES FOR LOGISTICAL SUPPORT TO PROJECT STAFF, RESEARCHERS AND WORKING GROUPS, FOR INFORMATION RESOURCE MANAGEMENT AND OFFICE ORGANIZATION, FOR PREPARATION AND DIFFUSION OF MATERIALS, AND TO ASSIST PLANNING AND PROGRAMMING OF PROJECT ACTIVITIES.

APPLICANTS MUST HAVE A UNIVERSITY DEGREE, RESIDENCE IN BUCHAREST, ENGLISH FLUENCY, COMPUTER SKILLS AND EXPERIENCE IN ARRANGING LOGISTICAL SUPPORT FOR PROJECTS.

INTERESTED PERSONS SHOULD SEEK THE APPLICATION MATERIALS AT THE UNDP POVERTY ALLEVIATION PROJECT, ENTRANCE ON VASILE ALECSANDRI STR. NUMBER 1, BETWEEN 3:00 PM AND 5:00 PM, ON WEEKDAYS, FEBRUARY 16-25.

COMPLETED APPLICATION FORMS MUST BE DELIVERED BY FEBRUARY 26.

Degeaba visăm un turism civilizată fără turiști civilizați

Interviu cu AKOS BIRTALAN, ministrul Turismului, realizat de IULIAN ANGHEL

O șansă pentru economie

Ați spus nu de mult că anul 1998 va fi anul turismului. Cum perspectivele economice nu sînt optimiste, pe ce se bazează afirmația dv.?

De cînd mă aflu în Ministerul Turismului, m-am convins că această ramură economică este una de consecință. Ea depinde nu numai de ceea ce se produce în turism, ci și de infrastructura generală a economiei, de puterea de cumpărare a potențialului turist (mă refer la cel din țară). Avînd în vedere evoluția acestui sector în lume, cred că, dacă sprijinul dat turismului în România va fi unul adecvat (o abordare prioritară a sectorului, respectiv o susținere financiară), acesta va putea reprezenta o șansă reală pentru economie. Ar fi bine să depășim însă faza sloganului „turismul va salva România”. Turismul nu va salva România dacă nu i se dă ceva. În '97 am încercat să facem partea din reformă care nu necesita neapărat bani. Am reconsiderat rolul Ministerului Turismului, l-am descentralizat către autoritățile locale, către asociațiile profesionale. Am creat două oficii descentralizate: un oficiu specializat pe partea de autorizare și control în turism, și un oficiu de promovare a turismului. Nu le-am creat de dragul de a le crea, ci pentru utilitatea lor la fața locului și pentru a atrage asociații profesionale, reprezentanți ai autorităților locale, în actul de decizie. Actul decizional se propune și se ia acum în cele două oficii, unde societatea civilă poate să-și spună punctul de vedere, nu numai consultativ.

Deși prețurile în unitățile de cazare sînt foarte mari, nu întotdeauna calitatea serviciilor se ridică la prețul practicat. Ce măsuri a luat Ministerul Turismului în această privință?

Prima măsură luată de mine în ianuarie '97 a fost liberalizarea politicii tarifare în domeniu. Am considerat că atributul fixării prețului trebuie să fie al proprietarului, și trebuie realizat de conducerea unei societăți, a unui hotel etc., pentru că ei cunosc cel mai bine realitățile, interesele pe care le au. E absurd să stabilești tu, organ central, minister sau ministru, cît să fie tariful la un hotel de trei stele în București, cît să fie la unul de trei stele în Suceava etc. Acest lucru trebuie stabilit de cerere și ofertă. Dar am încercat să introduc un element în plus în ecuația tradițională a economiei de piață (cerere-ofertă), și anume, elementul de „calitate”. Acest element este determinant pentru că în turism sînt furnizate diferite servicii de către un personal care trebuie să fie calificat către un turist care trebuie să fie cît mai pretențios.

Privatizarea în turism

Din nefericire, trebuie încă să controlăm acest element de „calitate”. Nu-mi place această „obligație”, care încă este a Ministerului Turismului, prin organul său, Oficiul de Autorizare și Control. Aș vrea ca acest control să fie exercitat de un turist pretențios (dar în același timp și civilizată, pentru că degeaba visăm la un turism civilizată fără turiști civilizați), pe de-o parte, iar pe de altă parte, de asociațiile profesionale din turism. Este în interesul lor ca un hotel, o agenție de turism să nu-i compromită pe ei, pe asociațiile profesionale, pentru că nu ministerul se va compromite, ci, din nefericire, profesia.

Aș fi un naiv dacă aș crede că serviciile de calitate vor fi asigurate începînd de mine. Pentru acest lucru trebuie realizate niște condiții. În primul rînd, un mediu economic concurențial: fără ca eu, proprietar de hotel dintr-un oraș, să știu că mai sînt doi-trei care pot oferi calitativ aceleași servicii, dar poate mai ieftine, e greu de crezut că voi fi, singur, conștient că trebuie să asigur servicii de calitate. Dar pentru realizarea concurenței în domeniu, este absolut necesară privatizarea acestui sector. Acest sector era, de mult, unul dintre cele mai ușor privatizabile. Schimbarea de dragul acestei schimbări. Pentru că n-aș susține că în locul statului, prost gospodar, e mai bine, pur și simplu, să privatizăm și „să moară” bunul privatizat la cel privat. Ar fi o compromitere a privatizării. Privatizarea trebuie să fie făcută în mod chibzuit, dar nu cu sloganuri ca cele din '90, că „nu ne vindem țara”. Azi se vorbește de „interes național”. Cum se manifestă el? E mai bine ca un bun al statului să fie în paragină, să dispară și respectăm sloganul „nu ne vindem țara”? Sau este mai bine să găsim un alt proprietar, fie el chiar străin, care dă un ban (nu mult, pentru că, am spus, se află în paragină), încheie un contract cu clauze ferme pentru a investi în modernizarea bunurilor respective și în loc de o stațiune în paragină, peste un an, să vedem un alt hotel, o altă stațiune, de o altă calitate? Sigur, oricine investește trebuie să obțină un profit. Dar dacă cineva modernizează un hotel, fie el chiar investitor străin, și rămîne el proprietarul bunului respectiv, cine a cîștigat? Nu în România s-a realizat un bun? Nu inclusiv pentru turiștii din România, pentru turist? Nu pentru a realiza

veniturii în România, pentru care plătești impozit în România? Cînd pur și simplu se spune: „ați dat pe nimic străinului un bun, în loc să obțineți un ban, pentru că acolo a trudit poporul”, ar fi mai bine să se vadă partea realistă a „interesului național”. Privatizarea este un mecanism prin care încercăm realizarea mediului concurențial, în care intervin simțul proprietății și comportamentul de gospodar. Fără aceste lucruri, putem visa în continuare că se va schimba fundamental ceva... Nu se va schimba!

Fondul pentru dezvoltarea turismului

Cum va afecta creșterea TVA costul serviciilor în turism?

În cazul turismului, printr-un mecanism financiar nou se beneficiază, de fapt, de reducerea TVA-ului, prin crearea Fondului pentru Promovarea și Dezvoltarea produselor turistice din România. Noi putem să-l creăm foarte ușor printr-o nouă povară fiscală. Colegii de la Finanțe, cu multe luni înainte, spuneau: „Vreți un fond pentru turism? Stabiliți o taxă, o contribuție plătită de turiști, de agenții economici din turism și gospodăriile fondul respectiv pentru turiști”. N-am fost de acord, am zis că și statul trebuie să contribuie la începerea relansării turismului.

Cum „contribuie” statul la acest fond din momentul ce acei care cotează la fond sînt agenții economici din turism?

Sectorul turistic va contribui cu 3%; unii din cifra de afaceri, alții din comision, în cazul agențiilor de turism. În schimb, cei care își achită această datorie (care este obligatorie pentru toți dar sîntem conștienți că nu toți vor plăti) beneficiază de reducerea TVA cu 50%. Acest mecanism te „obligă” în sens pozitiv, pentru că dai un ban, tu, agent economic din turism, dar ești conștient că-l primești înapoi în mod direct, dacă prezinți un proiect de dezvoltare a turismului, și apoi indirect, pentru că, dacă se dezvoltă turismul, tu, care ești agent în turism, beneficiezi de acest lucru.

Care sînt destinațiile acestui fond?

Destinațiile rezultă chiar din denumirea fondului: acțiuni de promovare și acțiuni de dezvoltare de produse turistice. Prin acțiuni de promovare înțelegem participarea României la târgurile și expozițiile internaționale specializate în turism, cu alte oferte expuse decît cele pe care le-am avut pînă astăzi. Produsul turistic al României este un produs incomplet. Se oferă un program turistic, pentru un potențial turist, ci, să zicem, un hotel în București. Acesta nu este produs turistic, cu toate că hotelul poate să fie de cinci stele. Este doar un segment mic dintr-un pachet turistic. Dacă un turist din străinătate vine în țară pentru prima dată și habar n-are despre țara noastră, dar are niște idei despre ceea ce vrea să vadă (muzee, biserici, faună din Delta Dunării), astăzi nu i se oferă acest lucru. Vom finanța crearea unor astfel de programe. O altă destinație importantă a fondului va fi informarea turistului. Vrem să creăm birouri și puncte de informare turistică în principalele localități și în stațiunile turistice. Ele vor fi amplasate și la punctele de trecere a frontierei, și în principalele aeroporturi, gări din România.

Înțelegem ca să finanțăm și elaborarea unor proiecte de investiții în turism. În ultimele 14 luni, am primit nenumărate solicitări din partea administrațiilor locale, județe, prefecturi, consilii locale: „Avem idei bune, dar n-avem bani nici măcar să elaborăm un studiu de fezabilitate”. Am spus: rolul statului este

să-i ajute pe cei care au idei bune. Dar mergînd și mai departe, din acest fond, dorim chiar finanțarea unor proiecte. Vrem să creăm așa-numitele „modele”. De exemplu, parcuri model, poate una sau două într-un oraș, și care să creeze un model.

Ministerul a fost acuzat că exagerează cu privatizarea, că ar vrea să privatizeze chiar Institutul Național de Formare și Management în Turism (INFMT). Care este adevărul?

Acest institut, creat acum 25 de ani, pentru pregătirea profesională în domeniul turismului presupune o pregătire în plus. Acest plus de pregătire trebuie să fie acordat de un institut model. Nici vorbă de privatizare, am vrut doar ca acest institut să funcționeze mai bine. El are o bază materială semnificativă, dar o bază care necesită investiții pentru a ajunge să furnizeze cursuri calitative. Dacă la acest institut vine un cursant, nu este admisibil ca el să vadă un hotel de așa-zis două stele, dar în realitate de o stea, crezînd noi, naivi, că el merge apoi acasă și acolo va face o calitate mai bună. Păi, din moment ce aici n-a văzut calitate, dacă n-a învățat aici un lucru calitativ, nu va face acasă calitate. Dorim ca baza materială a institutului să fie ireproșabilă. Pentru acest lucru am creat o asociere pentru exploatarea comercială a INFMT cu un agent economic. El are obligația de a investi sub condiția pierderii contractului dacă nu se realizează investiția și sub condiția că agentul economic care contribuie la activitatea comercială a INFMT să nu aibă nici un drept asupra activității de învățămînt. Ea rămîne a institutului și, mai mult, va fi condusă de asociațiile profesionale.

Interes național – interes public

În afară de crearea fondului pentru turism din bugetul statului vi s-a dat ceva?

Pînă la crearea acestui fond, turismul era finanțat prin Ministerul Turismului. Dar finanțarea era zero. Peste ani, eu aș vrea ca cel care va conduce Ministerul Turismului să aibă o șansă mai mare decît mine. În alte țări, pe lângă astfel de fonduri pentru promovarea și dezvoltarea turismului statul mai vine cu ceva. Filozofia este simplă. Vine sectorul turistic, pune un leu și vine statul și mai pune un leu – dar sînt cazuri mai fericite, în care statul pune doi lei. La noi, astăzi, sînt conștienți că nu se poate, și degeaba visează că astăzi vine statul și mai pune doi lei. Statul a renunțat, prin reducerea TVA, la un leu pe care trebuia să-l încaseze din turism. Implicit, pare același lucru, dar în mod efectiv nu este același lucru.

UDMR a fost, în aceste săptămîni de confuzie politică, mai aproape de CDR decît de PD, cu toate că are motive să fie susținător al PNȚCD. Care va fi viitorul coaliției de guvernămînt, potrivit liderilor UDMR?

Atît în declarațiile publice, cît și prin soluțiile propuse, noi și subsemnatul credem că încă nu s-a găsit mecanismul de ieșire din această situație, mecanism care trebuie să asigure acestei coaliții stabilitatea. Este nepermis politic ca o majoritate parlamentară și guvernamentală confortabilă, realizată în urma alegerilor, să fie irosită pe discuții care nu duc la finalități concrete. Și, tot politic, este inadmisibil ca acea majoritate parlamentară formată atunci să nu aibă curajul să ia acele măsuri de reformă economică și socială pe care majoritatea cetățenilor le aștepta, pentru că și ei știu, după cum și majoritatea guvernanților știu, că mai devreme sau mai tîrziu ele trebuie luate. Pentru că n-au fost luate. Toți vorbim de „interes național” fără să-l definim. Oare ce este acest interes național? Eu cred că el fixează comportamentul nostru în așa fel încît interesul public să primeze. Cu toate că n-am găsit mecanismul de depășire reală a crizei, cred că sîntem pe drumul cel bun. Sînt convins că putem învăța cu toții din evenimentele din ultimele săptămîni.

În CD-ROM-ul imprimat în chip de ghid turistic al României, județele Harghita și Covasna sînt denumite „Regiunea Autonomă Maghiară”. Ați fost acuzat de cotidianul Adevărul de a fi „orchestrat” aceste imprimări...

Eu nu am avut cunoștința de acest lucru, iar acuzațiile care mi se aduc mie, ca persoană, sînt nefondate și constituie o diversiune clară, menită să discrediteze pe unul din miniștrii Guvernului României, cum am arătat de altfel și în comunicatul ministerului din 12 februarie.

La ce rezultate va duce ancheta pe care ați inițiat-o și cine credeți că avea interesul să creeze o astfel de confuzie?

Nu am inițiat o anchetă, ci am cerut guvernului și primului-ministru, în 12 ianuarie, printr-o adresă scrisă, să declanșeze o anchetă pentru a elucida tocmai acest aspect: cine a avut interesul să facă acest lucru. Concluziile anchetei vor fi făcute publice.

„Într-un sistem de drept, mai important decât legiuitorul e judecătorul“

Interviu cu VALERIU STOICA, ministrul Justiției, realizat de ANDREI CORNEA

A fost sau nu o gafă emiterea ordonanței privitoare la despăgubirile civile?

Nu, n-a fost o gafă.

Dacă n-a fost o gafă, de ce a fost retrasă?

Pentru că această ordonanță a fost rodul unei înțelegeri pe care am avut-o cu jurnaliștii. Dar ei, din păcate, nu au sesizat că dorința lor de a se crea un echilibru între libertatea de exprimare și nevoia de apărare a demnității umane presupun nu numai introducerea unui filtru – cautiunea pentru exercitarea acțiunilor în justiție – ci și punerea de principiu a problemei daunelor morale. Nu se poate vorbi despre o cautiune pentru aceste acțiuni, dacă mai întâi nu se stabilește contextul în care acestea pot fi exercitate. Iar jurnaliștii au crezut că fixarea acestui context este de natură să prejudicieze interesele presei. În realitate, contextul nu conținea decât două principii care sînt înscrise în Constituție. Nu s-a făcut nici mai mult, nici mai puțin decît era prevăzut în Constituție și în Codul Civil. Neînțelegerea sau, mai bine zis, imposibilitatea de a comunica în termeni juridici cu jurnaliștii a creat o neînțelegere, așa spune absolut. Am ajuns apoi împreună la o altă concluzie, și anume, că e bine ca jurnaliștii să contribuie ei la redactarea unei reglementări, care apoi, din punct de vedere juridic, să fie cizelată de către specialiștii din Ministerul Justiției. Și, mai mult decît atât, le-am sugerat jurnaliștilor ca, în această primă fază de elaborare a substanței brute a acestei reglementări, să consulte totuși niște juriști, pentru ca reglementarea propusă de jurnaliști să nu conțină dispoziții contrare Constituției sau principiilor de drept.

Bun, dar de ce nu ați încercat să mutați delictele la adresa imaginii din dreptul penal în cel civil?

Chiar asta am făcut în această ordonanță!

Da, dar a rămas în vigoare Codul Penal cu faimoasele articole 205 și 206.

Înțelegerea pe care am avut-o cu jurnaliștii a fost în felul următor: să reglementăm aspectul civil al acestei probleme cît mai rapid cu putință, și-am făcut-o printr-o ordonanță în vacanța parlamentară; a doua chestiune este modificarea textelor din Codul Penal care reglementează insulta și calomnia și abrogarea unui text din Codul Penal care reglementează ofensa adusă autorității. Codul Penal nu poate fi modificat însă prin ordonanță în vacanța parlamentară, întrucît este o lege organică și trebuie modificat printr-un proiect de lege conform procedurii normale. Există acest proiect de lege la Ministerul Justiției și-l vom înainta cît de curînd Parlamentului. Deci, din punctul acesta de vedere, noi ne-am îndeplinit toate promisiunile asumate.

Se poate distinge între critică și calomnie?

Spuneți-mi, în acest proiect pe care îl aveți, ce modificări faceți la articolele 205 sau 206? Definiți mai exact termenii, sau în ce sens vor fi modificările?

Modificarea privește sancțiunea aplicată pentru insultă și calomnie. Dorim să excludem pedeapsa închisorii ca sancțiune penală aplicabilă acestor două infracțiuni; va rămîne amenda și, alternativ, obligarea la muncă în folosul comunității.

Dar cum se va putea face distincția, atît în articolele din Codul Penal, cît și în alte reglementări, între critica corectă, chiar dacă aspră, și calomnie sau insultă?

Să știți că asemenea diferențieri nu se fac în textele de lege, pentru că textele de lege nu pot să cuprindă definiții exhaustive. Putem să avem axiome, putem să avem niște locuri comune, iar aceste axiome și locuri comune se construiesc în jurisprudență. Pe baza textelor, jurisprudența construiește principii, criteriile de diferențiere, criteriile care să permită interpretarea unor concepte. Or, s-a creat această convergență total eronată, că textul de lege este suficient prin el însuși. Și, pornind de la această convergență eronată, se prelunge ca legiuitorul să definească toți termenii și, dacă este posibil, să cuprindă în lege toate acele nuanțe de natură să facă imposibilă orice fel de interpretare. O asemenea perspectivă asupra dreptului este absurdă, adevărata viață a dreptului nu se oprește în momentul legiferării, adevărata viață a dreptului se petrece în timpul interpretării și aplicării dreptului. Din această cauză mai important decît legiuitorul într-un sistem de drept este judecătorul.

Bun, dar din păcate, judecătorii noștri nu sînt întotdeauna capabili să facă aceste interpretări subtile. Pe de altă parte, vreau să vă întreb în legă-

tură cu jurisprudența, dacă în această chestiune a libertății de expresie se va ține seama, în jurisprudență, de deciziile Curții Europene de la Strasbourg?

Observația dumneavoastră cu privire la judecătorii am auzit-o în repetate rînduri în ultimul timp, uneori fac și eu această observație, dar concluzia nu este aceea că trebuie să renunțăm la această constatare elementară: nu putem să înțelegem dreptul fără procesul de interpretare și de aplicare a normelor juridice. Trebuie să încercăm să creăm acel judecător de natură să asigure interpretarea și aplicarea dreptului în așa fel încît sensurile inițiale să fie adaptate la evoluția permanentă a vieții.

Pînă cînd vom avea asemenea judecători, n-ar fi mai bine ca anumite articole de lege să fie mai clar precizate? De exemplu, cel privitor la calomnie sau la insultă, în care recunoașteți că termenii sînt suficienți de vagi pentru a face confuzia, repet, între o critică normală și o calomnie în sensul bun al cuvîntului.

Oricît de mult am nuanța textele de lege, accentul trebuie păstrat asupra activității judecătorului pentru că orice cuvînt, oricît de nuanțat în lege, în momentul aplicării textului devine interpretabil. Eu cred însă că, revenind la întrebarea dumneavoastră, în momentul de față, judecătorii deja se raportează la jurisprudența creată de Comisia și Curtea Europeană a Drepturilor Omului pe baza Convenției Europene a drepturilor și libertăților fundamentale. Vă dau un singur exemplu: în jurisprudența Curții Constituționale există numeroase decizii în care sînt invocate nu numai textele Convenției Europene, dar sînt invocate precedentele din jurisprudența Comisiei și a Curții Europene. De asemenea, știu mai multe soluții ale instanțelor judecătorești ordinare în care jurisprudența Curții Europene este invocată. Din acest punct de vedere, este foarte util să insistăm tot asupra formării magistratului, deoarece aplicarea acestei jurisprudențe nu este posibilă dacă ea nu e cunoscută. Să subliniem încă o dată avantajul pe care-l prezintă Constituția României, care permite magistratului să aplice direct prevederile din tratatele internaționale care reprezintă drepturile omului ori de cîte ori acestea sînt mai favorabile decît normele interne. Această chestiune este fundamentală și ea permite judecătorului un cîmp de creație pe care trebuie să-l exploateze întotdeauna.

Problema e dacă, într-adevăr, îl exploatează.

Nu întotdeauna, dar lucrurile evoluează.

O nominalizare controversată

În legătură cu propunerea pentru numirea domnului Sorin Stănescu ca ministru-secretar de stat la Apărare. A fost judicioasă propunerea sa, sau credeți că nu se putea găsi o altă numire?

Întotdeauna se pot găsi alte numiri.

Atunci cînd un partid are o anumită opțiune sînt mai multe considerente care fundamentează această opțiune, nu întotdeauna există o unitate a argumente-

lor; în general, cînd iese o decizie trebuie să cîntărești între argumentele care sînt împotriva și argumentele care sînt în favoarea unei anumite soluții. Noi am cîntărit și argumentele care existau împotriva acestei soluții, dar am avut în vedere și argumente care țîn de partidul nostru, și aceste argumente...

Care ar fi acele argumente care contrabalansau lipsa sa de legătură cu postul propus?

Erau de natură politică. Este vorba de păstrarea unui echilibru firesc între toate elementele, între toate nivelurile de funcționare a partidului. Cum bine se știe, Partidul Național Liberal se regrupează în ultimul timp, reușește să devină matca firească de unificare a întregii mișcări liberale. Fără îndoială că acest proces de unificare presupune să acordăm importanță tuturor celor care vin în partidul nostru. Aici nu este vorba de a face numai un compromis, cum pare la prima vedere, este vorba de a asigura echilibrul normal al funcționării partidului.

Dar, dacă această numire a fost făcută din considerente de partid, iată că rezultatul n-a fost favorabil. Nu se poate spune atunci că a fost o greșeală care a slăbit poziția partidului în sinul coaliției sau al Convenției?

Încă o dată vă spun că întotdeauna trebuie să optezi. Trebuie să optezi între a slăbi coeziunea internă a partidului, de exemplu, sau a slăbi coeziunea care trebuie să existe în cadrul coaliției sau în cadrul altor raporturi politice. Din păcate, rareori găsești soluția fericită care să împace ambele deziderate. Pentru noi a fost important, în acel moment, repet, să asigurăm această coeziune internă a partidului.

„Orchestra de personalități“ la PNL?

Care vedeți a fi rolul Partidului Național Liberal acum, în noile condiții, în coaliție? Va fi el o voce mai puternică, va prelua ceva din criticile PD-ului, cum se va raporta el la ceilalți parteneri?

Mai întii, Partidul Național Liberal trebuie raportat la propria sa identitate și abia apoi la identitățile celorlalți. Noi sîntem preocupat să ne construim identitatea proprie. Nu poți să construiești numai printr-un sistem de relaționare, este nevoie să ai propria substanță. Și noi am fost preocupat în ultimul timp să asigurăm această identitate a partidului din cel puțin cîteva perspective. Mai întii, este vorba de identitatea doctrinară a partidului și, pe baza programului adoptat la ultimul congres, sîntem preocupat să creăm acele programe care să asigure transpunerea la realitatea românească a ideilor liberale. În al doilea rînd, este vorba de consolidarea organizatorică a partidului, pe baza statutului care a fost adoptat, de asemenea, la același congres: urmăm să creăm o structură flexibilă care să asigure o bună comunicare și o capacitate rapidă de decizie în interiorul partidului. În al treilea rînd, sîntem preocupat să elaborăm strategia politică a partidului și tactica în funcție de fiecare moment politic, în așa fel încît să reușim să realizăm obiectivele noastre strategice. Fără îndoială că toate aceste trei niveluri de conturare a identității partidului nu pot să facă abstracție de raportările de care vorbești dumneavoastră. În sfîrșit, în viitor, este nevoie să scoatem în față mai multe personalități care să fie percepute, receptate ca atare de către electorat. Dorința noastră este să creăm o orchestră în care ideile liberale să poată să fie cîntate de toate instrumentele.

Totuși dumneavoastră nu aveți în guvernul actual, în domeniul economic, personalități. Domnul Dăianu nu este un membru al partidului, chiar dacă e susținut de el.

Dumneavoastră ați evocat mai devreme problema domnului ministru Stănescu, dar ia uitați că avem înțelepciunea, ori de cîte ori conjuncturile ne permit, să facem acest lucru, să impunem nu numai personalități din partid, ci să impunem personalități care sînt în afara partidului, dar care au o concepție liberală manifestă. Mi se pare că e important să pui la un minister de importanță Ministerului de Finanțe un om cu o concepție liberală verificată atît în confruntările, în dezbaterile economice interne, cît și în cele internaționale. Lucrul acesta este foarte important pentru că ministrul de Finanțe este unul dintre miniștrii, alături de ministrul de Externe, de Justiție și încă de vreo cîteva, care asigură interfața Guvernului cu lumea internațională, iar negocierile cu organismele financiare internaționale trebuie să se poarte nu numai la nivelul tehnicienilor, trebuie ca și ministrul să fie un partener credibil.

„Vreau să nu fiu de acord cu cei care afirmă adesea că noi am controlat televiziunea“

Interviu cu **ADRIAN NĂSTASE**, vicepreședinte al PDSR, realizat de **ANDREI CORNEA**

„La toate talk show-urile de atunci ale televiziunii, nu participau decât oameni din zona Alianței Civice și din partidele de opoziție“

Domnul vicepreședinte Adrian Năstase, ați prezentat președintelui Constantinescu, recent, un plan în zece puncte privitor la posibilitatea de colaborare între diversele forțe politice, de exemplu, dintre putere și opoziție. În acest program, faceți două tipuri de critici actualei puteri. Pe de o parte, critici care privesc felul cum tratează democrația, și pe de altă parte, critici sau reproșuri privind economia. E corectă această diviziune?

Este mai curînd un *aide-memoire* cu anumite nemulțumiri pe care le avem în plan politic și în plan economic. Ele înseamnă, din punctul nostru de vedere, un deficit de democrație acumulat în aceste luni care s-au scurs de la alegeri, iar pe de altă parte, o suită de neîmpliniri în planul reformei economice.

Presupun că cele privitoare la democrație, cel puțin, sînt critici de principiu și nu conjuncturale. De acord?

De acord. Una dintre ele, și-am să mă refer... Vreau eu să mă refer la una dintre ele, cu îngăduința dumneavoastră. Ați reprodus Televiziunii Române partizanatul politic. Sigur, acest lucru se poate într-adevăr susține. Numai că mie mi se pare că partizanatul televiziunii publice, în timpul guvernării dumneavoastră, era cel puțin egal dacă nu și mult mai mare decât partizanatul televiziunii din această perioadă. Amintiți-vă de faimoasele editoriale ale lui Paul Everac. Și atunci, vă întreb încă o dată dacă criticile pe care le-ați făcut (în de dorința dumneavoastră sinceră de a avea o televiziune publică independentă, răspunzînd dorinței societății civile, sau dacă ele (în de fapt de dorința de a nu exista o televiziune în posesia actualei puteri).

Aș prefera să discutăm la nivel de principiu pentru că nu mi se pare normal să argumentăm partizanatul...

Dar recunoașteți că televiziunea în timpul guvernării dumneavoastră era departe de a fi independentă? Sînt numeroase rapoarte care s-au scris atunci, articole, studii, e greu de susținut că ea era o televiziune măcar atît de autonomă cum e cea de acum.

Dacă îmi permiteți să vă și dau răspunsul, pentru că mi-ați pus o mulțime de întrebări și poate că ar fi util să am puțină vreme să vă răspund. Deci, în ceea ce privește autonomia și independența televiziunii, dacă discutăm despre ea acum, sigur putem să discutăm prin raport la ce s-a întîmplat înainte și cum era televiziunea înainte, și atunci ar însemna că singurul mod de a vă răspunde ar fi să stabilim cît anume ar trebui să fie de partizană televiziunea acum, ca să echivaleze cu partizanatul de dinainte și să punem oarecum problema în termenii pe care i-a pus Uniunea Sovietică atunci cînd a luat nordul Bucovinei de la România, în al doilea război mondial, spunînd că „România a avut teritoriul Basarabiei un număr de ani” și atunci, ca dobîndă pentru această chestiune, trebuie luată un număr de ani...

Mă iertați, dar nu mi se pare corectă această comparație, fiindcă eu vă întrebam asupra unui principiu. Dacă dumneavoastră sînteți de acord cu principii independentei televiziunii, atunci, totuși, aveți cumva un reproș a vă face în raport cu ceea ce a fost înainte de noiembrie 1996?

Dacă discutăm despre principii, nu știu dacă are rost să discutăm despre ce a fost înainte, deși am să discut imediat și am să vă spun părerea mea. Și vreau însă să vă spun că principalul argument pe care l-am auzit nu numai de la dumneavoastră, dar de la mulți oameni în chestiunea autonomiei sau independenței televiziunii sună ca-n bancul cu negri și cu precizia sosirii trenurilor: „nu puteți să vorbiți voi despre precizia trenurilor, voi, care omoriți negri”. Deci vreau să vă spun că eu resping acest tip de discuție. Dar, dacă vreți să discutăm despre cum trebuie concepută independența televiziunii, atunci discutăm la nivel foarte general și vă spun părerile mele pe care le-am expus în numeroase ocazii și în Parlament și la diferite dezbateri publice, iar în ceea ce privește perioada de dinainte, sînt în profund dezacord cu dumneavoastră. În ceea ce privește aspectele punctuale, vreau să vă spun că eu am fost cel care a percut destituirea domnului Everac, și,

poate vă mai aduceți aminte, au fost la un moment dat niște scrisori foarte dure ale domnului Everac la adresa mea în legătură cu această chestiune. Deci, în ceea ce privește tabletele acelea, eu n-am avut nici un rol și nimeni de la noi din partid nu a avut vreun rol. S-ar putea ca anumiți oameni, unii consilieri dintr-o zonă sau alta, să fi avut interesul de a susține un om care, după părerea mea, deși foarte talentat în alte zone, nu avea nici un fel de legătură cu televiziunea. În ceea ce privește însă acțiunile televiziunii de atunci, pot să vă spun că noi am căzut într-o capcană extraordinară pe care n-au înțeles-o din păcate, colegii mei. La toate talk show-urile de atunci ale televiziunii, nu participau decât oameni din zona Alianței Civice și din partidele de opoziție.

Nu mi se pare deloc adevărat. La televiziunea publică participau foarte mulți reprezentanți ai puterii; dimpotrivă, la televiziunile private care începuseră să apară, nu prea participau reprezentanți ai puterii.

„Probabil că trăiam în țări diferite, în momentul acela“

Probabil că trăiam în țări diferite, în momentul acela. Deci, eu vă spun în mod categoric, acei oameni participau la talk show-urile care aveau o dimensiune culturală, la tot ce ținea de aspectele legate de mersul societății, nu exista încă moda talk show-urilor politice, de aceea nici nu participau oamenii noștri.

Participau la talk show-uri culturale, pentru că oamenii de cultură, dintr-un motiv sau altul, aparțineau mai mult, cum spuneți dumneavoastră, „zonei Alianței Civice“.

Vreți în permanență să nu-mi dați dreptate, dar asta nu înseamnă neapărat că aveți dreptate! La acele talk show-uri, inclusiv la seratele muzicale, inclusiv la dezbaterile culturale, inclusiv la emisiuni economice, cei care erau invitați, erau din această zonă.

Dar credeți că erau invitați pentru că erau din această „zonă” sau pentru că erau oameni de cultură remarcabili?

Nu știu și nu mă interesează. Dar pe mine mă interesează!

Pe dumneavoastră s-ar putea să vă intereseze, o să găsiți explicațiile după aceea. Eu, deocamdată, vreau să vă explic că televiziunea în perioada aceea, în tot ce a însemnat zona exterioară Jurnalului, a însemnat mai curînd o federație a diferitelor departamente unde fiecare a făcut după cum l-a tăiat capul, ceea ce nu se mai întîmplă acum. La Departamentul „Viața spirituală” era, de exemplu, invitat în ziua primului tur de scrutin pentru alegerile parlamentare, domnul Victor Ciorbea, ca să explice, între altele, cum o să refacă biserica de la Cotroceni, ceea ce n-a reușit pînă acum, dar poate o s-o facă mai trîziu. Și la Jurnal a fost o altă capcană: am acceptat știri care se dădeau pe primul sau pe al doilea loc, și care, după părerea mea, pe bună dreptate, au creat reacții inverse pentru că aduceau aminte de Jurnalele de dinainte de '89, deci cu acest cost...

Nu știu dacă înțeleg corect ce spuneți, dar sugerați că actualii guvernatori sînt mai abili decît ați fost dumneavoastră și că ei controlează televiziunea nu prin mijloace atît de grosiere cum o controlați dumneavoastră? Noi n-o controlam. Nu știu dacă mijloacele erau grosiere sau nu...

Dumneavoastră n-o controlați, în timp ce actualii o controlează?

În mod categoric. Vreau să nu fiu de acord cu cei care afirmă adesea că noi am controlat televiziunea.

„Actuala putere a considerat că votul în favoarea sa este un vot care să însemne mai curînd o guvernare fără opoziție“

Sînteți un partid social-democrat. Totuși, foarte multă lume în trecut a fost surprinsă în fața alianței dumneavoastră cu partide extremiste. Apoi, a urmat, cum se știe, treptată despărțire de aceste partide înspre sfîrșitul guvernării Văcăroiu, a fost și ridicarea imunității senatorului Corneliu Vadim Tudor, iată însă că, după alegeri, s-ar părea că v-ați apropiat din nou de unele din aceste partide, de unele din aceste persoane,

ba chiar v-ați opus ridicării imunității aceluiași personaj. Cum explicați această întorsătură a lucrurilor? Și cum vă vedeți dumneavoastră ca social-democrați în acest context?

Eu aș vrea să răspund mai curînd întrebării pe care mi-ați pus-o, decît nemulțumirilor pe care le simt cumva dintr-un anumit tip de abordare referitoare la evoluțiile politice din ultimii ani față de noi...

V-am văzut la televizor acum mai multe luni apărînd, la o manifestație publică, alături de C.V.Tudor.

Nu cred că acesta este singurul element care vă va determina pe dumneavoastră ca analist să judecați situația mea politică și a partidului pe care îl reprezint. În 1992, noi am încercat diferite formule de guvernare, și am negociat cu partidele care, după aceea, au intrat în opoziție, un eventual pact social care să ne permită să guvernăm cu sprijinul partidelor din opoziție.

Cam ceea ce s-ar părea că se întîmplă și astăzi, acum.

Exact. Dar atunci ideea PNTCD-ului, în special, a fost: lăsați-i să-și facă guvernul dacă ei au cîștigat alegerile (deși noi și atunci n-am avut decît 28% din voturi), și să-și rupă picioarele în următoarele șase luni. A trebuit, deci, să ne descurcăm cu mijloacele de la bord, lucrînd cu PRM, PUNR și PSM.

Știu, dar eu vreau să vă reamintesc totuși două lucruri: o dată că, dacă nu mă înșel, prin '94, Convenția Democrată a oferit o participare la guvernare care a fost respinsă de către fostul președinte Iliescu și, în al doilea rînd, chestiunea mult mai recentă a reaproprierii dumneavoastră de anumite persoane sau de anumite partide, care, aș spune eu, nu fac altceva decît să compromită imaginea unui partid social-democrat.

Pe mine mă bucură că aveți simțul umorului și vă referiți la atitudinea de atunci a CDR-ului în termeni foarte serioși. Ea nu a fost atunci o ofertă serioasă. Referitor la ceea ce s-a întîmplat după alegeri, sigur că noi ne-am găsit din nou într-o situație foarte specială. Noi am obținut din nou aproape un sfert din voturile electorale, dar n-am mai fost în posibilitatea de a mai forma o alianță de guvernare. În ceea ce privește statutul nostru după alegeri, el a fost foarte dificil, pentru că actuala putere a considerat că votul în favoarea sa este un vot care să însemne mai curînd o guvernare fără opoziție și s-a încercat, luni de zile, nu numai ignorarea, dar chiar distrugerea PDSR-ului sub toate formele posibile.

„Nu vom putea niciodată să mergem în formule de apropiere maximale cu un partid care îl invită în România pe Le Pen“

Credeți că apariția noului partid Alianța pentru România face parte din aceste încercări?

În orice caz sînt convins că, dacă noi rămînem la putere, cei cinci sau cîți au fost nu pleac din PDSR. Deci aici este vorba fie de o oportunitate, fie de o trădare, fie de o manevră...

Dar nu vi se pare normal că atunci cînd un partid pierde alegerile, cel puțin conducătorul partidului să-și prezinte demisia?

Da, dar este perfect posibil și eu cred că lucrul acesta trebuia făcut și la noi în mod mult mai clar. Dar, pe de altă parte, vreau să vă aduc aminte că votul care s-a dat și în ianuarie, și în iunie la consiliile naționale, practic, a însemnat o reconfirmare în urma unei asumări de responsabilitate. Dar dați-mi voie să continui ce vroiam să vă spun în legătură cu PRM și PUNR. PUNR-ul a evoluat și înțeleg că în momentul în care vorbiți despre partidul...

Dar dumneavoastră ați apărut atunci, la miting, cu senatorul Tudor!

Domnul Corneliu Vadim Tudor, care este președintele Partidului România Mare și care, în perioada în care nu era la guvernare, avea 3-4% audiență, are în perioada guvernării Ciorbea 10-14%. Deci este un partid care există. În ceea ce privește strategia noastră, evident că a trebuit să punem în discuție diferite variante posibile și sînt mai multe formule între care oscilăm, pentru că nouă ne este foarte clar că noi dacă dorim să revenim la putere,

nu vom putea să facem acest lucru decât împreună cu alte partide, iar variantele posibile nu sînt așa de numeroase. Varianta mea preferată este cea a unei convenții social-democrate. Dar nu putem să facem lucrul ăsta de unii singuri. Noi le-am spus foarte clar celor de la PRM că noi nu sîntem de acord să facem cadou viitorul politic al PDSR-ului pentru interesele conjuncturale ale PRM-ului. Deci, contactele noastre sînt niște contacte pragmatice cu un partid care există în Parlament. Dar noi, ca partid social-democrat, așa cum spuneai, nu vom putea niciodată să mergem în formule de apropiere maximale cu un partid care îl invită în România pe Le Pen, iar aceste lucruri noi le-am spus foarte clar domnului Vadim. De aceea eu cred că ar trebui să încercați să ne priviți cu mai multă atenție. Eu vă spun în continuare: noi dorim o colaborare cu PRM-ul, chit că PRM-ul încearcă să meargă pe aceeași variantă cu partidul lui Le Pen din Franța.

Știți că partidul lui Le Pen în Franța este relativ izolat și față de stînga, dar și față de dreapta.

Este foarte adevărat, dar în Parlamentul francez, Le Pen nu are decât un singur deputat, dacă nu mă înșel eu.

E adevărat, deocîndată. Dar au un alt sistem de vot.

„Și despre tratatele de la Westfalia, de la 1648, putem să considerăm că ele ar fi putut să fie redactate mai bine“

Încă ceva: Tot în programul acesta în zece puncte, cereți puterii „fundamentarea acțiunilor de politică externă pe principiul respectului demnității și identității naționale precum și al promovării intereselor naționale“. Înteleg de aici că reproșați puterii că nu a pomovat interesele naționale sau că nu a acordat respectul convenit demnității și identității naționale. Este corect ?

Este corect.

Atunci explicați-mi puțin de ce v-ați opus la semnarea tratatului cu Ucraina.

Tocmai din aceste motive.

Dacă ați fi fost la putere credeți că ați fi obținut un tratat mai bun ?

Nu este vorba despre un tratat, și îmi pare rău că observația noastră de atunci nu a ajuns la dumneavoastră ca să înțelegeți exact care a fost poziția noastră. Poziția noastră era legată de faptul că negocierea cu Ucraina trebuia să vizeze un pachet de documente, nu numai tratatul. Pentru că, în mod evident, în tratat noi nu puteam cîștiga foarte mult și, pentru rațiuni diverse și pentru oameni responsabili, sigur că lucrurile sînt destul de clare. E paradoxal însă, și vă sfătuiesc să vedeți *Lacrimile dimineții*, cartea scrisă de Adrian Severin...

Da, am citit-o și tocmai mă gîndeam la ea.

Da. Interesant cum prezenta domnul Severin atunci poziția față de asemenea „negocieri cu suferite de români“ și cum s-a încheiat după aceea tratatul!

Dar și despre dumneavoastră s-ar putea spune că, în perioada aceea, erați ministru de Externe și că ați negociat și parafat tratatul cu URSS, semnat de și președintele Iliescu. La scurt timp, URSS a dispărut. Credeți că acel tratat avea o mai bună justificare atunci decît o are acesta cu Ucraina acum ? Și oare atunci dumneavoastră ați promovat mai degrabă interesele naționale decît le-a promovat acum acest tratat ?

Domnule Cornea, dumneavoastră nu vreți să aveți un răspuns complet la o întrebare a dumneavoastră și de aceea dați-mi voie să termin întîi răspunsul cu Ucraina și după aceea vă răspund la...

V-ați amintit de povestea cu Severin!

În legătură cu Ucraina, poziția noastră a fost foarte clară, și anume că, încercînd o negociere pe un pachet, puteam să cîștigăm într-o anumită zonă ceea ce, poate, pierdeam în altă zonă și ne-am referit în special la delimitarea platoului continental; pentru că, așa cum a fost făcută acum, în graba de a semna tratatul în perspectiva deciziilor de la Madrid, chestiunea aceasta n-a mai fost tratată, ea a fost aminată și pusă ca o chestiune care să ducă eventual la un arbitraj la Curtea de la Haga. Deci am fi putut să obținem anumite avantaje legate, știu eu, de Insula Șerpilor, legate de delimitarea platoului continental. Acestea au fost observațiile noastre și au mai fost unele care țineau de tehnica de negociere; pot să vă spun că și în ceea ce privește redactarea și strategia privind momentul ratificării și momentul semnării erau unele sugestii. Nici una dintre opiniile noastre nu a fost ascultată. Dar revenind la întrebarea pe care mi-ați pus-o. Sigur că dacă discutăm acum și despre tratatele de la Westfalia, de la 1648, putem să considerăm că ele ar pu-

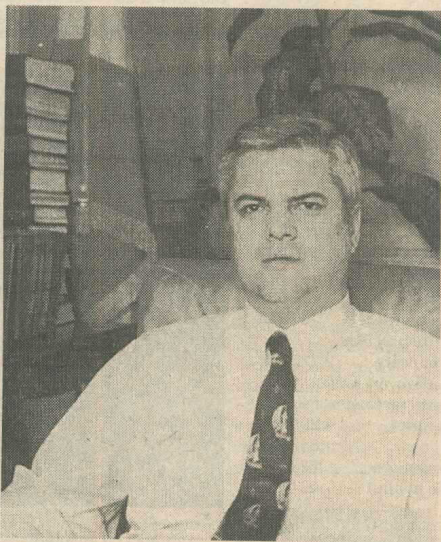
tut să fie redactate mai bine sau, știu eu, tratatul...

Nu merg nici chiar așa de departe!

Bine, putem să mergem la tratatele mai apropiate, pe care le vreți dumneavoastră. Deci, sigur că acum ne putem permite să discutăm altfel despre Uniunea Sovietică, dar știm bine că ea, ulterior negocierilor noastre, a dispărut ca structură.

Știți bine că s-a reproșat președintelui Iliescu și Guvernului că au semnat în grabă un tratat cu Uniunea Sovietică, despre care, sigur, nimeni nu știa că se va prăbuși atît de repede, dar acest tratat era primul printre noile tratate semnate de noile democrații și că avea niște clauze care limitau libertatea noastră de acțiune în viitor. Despre asta e vorba.

Deci eu vreau să vă spun că acest tratat s-a negociat de către Uniunea Sovietică în paralel cu toate țările foste socialiste. Și este adevărat, dintr-un anumit punct de vedere, a existat un joc destul de urît al altor țări care au negociat atunci. Într-adevăr, în tratatul nostru exista o clauză care a fost judecată foarte aspru la momentul respectiv, ca împiedicînd o eventuală integrare a noastră în NATO: era o formulă care spunea că cele două părți se angajează să nu adăpostească trupe pe teritoriul lor care să declanșeze acțiuni inamice. Clauza respectivă era luată din Carta de la Paris care fusese sem-

nată la nivel european. Pe de altă parte, aceleași clauze există și în tratatul de acum cu Ucraina, și în tratatul negociat cu Rusia. Deci eu vreau să vă spun că pînă la urmă această clauză se regăsește în toate tratatele care au urmat, dar atunci a fost un joc murdar împotriva României și sigur că, dintr-un anumit punct de vedere, clauza aceea trebuia văzută mai atent. În final am reușit să renegociem acea clauză. Lăsînd la o parte patima politică în analiza aceluși tratat, el obține, în momentul cînd Uniunea Sovietică exista, dreptul României de a stabili relații directe cu Republica Sovietică Socialistă Moldovenească. Era prima deschidere de acest gen și, nu întîmplător, după ce am fost la Moscova, în Uniunea Sovietică, eu m-am oprit la Chișinău, ceea ce era o premieră absolută.

Era o premieră absolută, dar recunoașteți că în vremea aceea toate erau premiere. Se întîmplau peste tot, și în țară și în afară, numai premiere. Eu mă gîndeam doar că aveți puțin tendința să judecați cu două măsuri.

Dar mi-e teamă că și dumneavoastră faceți același lucru.

„România, practic, nu a făcut decît să participe la diferite fotografii de familie, la mari reuniuni internaționale“

Se poate. Voiam însă să vă întreb, totuși, dacă mai sînt și alte elemente care vă fac să credeți că Guvernul nu promovează interesele naționale ?

În orice caz, ce pot eu să observ este că în 1997 s-au pierdut toate meciurile în plan extern.

Ce-ați fi făcut dacă erați la putere? Credeți că intrarea în NATO ar fi fost posibilă? Ați fi făcut ceva în plus? Ce-ați fi făcut ?

Cred că așa fi evitat niște greșeli. Spre exemplu: așa fi încercat să nu las principalele ambasade ale României, primele șase luni de la începutul anului și în perioada de negociere pentru NATO, fără am-

basador. O a doua chestiune: n-aș fi încercat să iau Franța ca avocat al României pentru intrarea în NATO. Știm bine că Franța...

Pe cine atunci, Germania? Statele Unite aveau deja o atitudine reticentă.

Nu cred. Eu cred că atitudinea reticentă a Statelor Unite a survenit în momentul în care domnul Adrian Severin a declarat, în ianuarie, la Strasbourg, că s-a terminat cu politica pro-americană a Guvernului român și că se va face o politică pro-europeană. Eu nu cred că România trebuie să împartă marile puteri în mari puteri bune și rele, iar în ceea ce privește și strategia de negociere sau strategia de politică externă, trebuie să ținem seama de anumite realități. Pentru NATO, în mod evident, decizia de la Washington este cea mai importantă. Noi am făcut o buclă, întîi am spus că nu ne interesează Statele Unite, ne-am întors spre Franța și spre Germania, după care ne-am dat seama că este o greșală și ne-am dus din nou înspre Washington.

În cel mai rău caz, ați putea acuza Guvernul sau Ministerul de Externe de erori, însă dumneavoastră îl acuzați chiar de „lipsă de respect pentru demnitatea și identitatea națională“, ceea ce-i mult mai grav.

Este adevărat, pentru că România, practic, nu a făcut decît să participe la diferite fotografii de familie, la mari reuniuni internaționale. Dau un exemplu, în legătură cu Convenția privind interzicerea minelor antipersonal.

Ce ați fi făcut? Ați fi bătut cu pumnul în masă, ați fi mobilizat ceva divizii?

Nu-i vorba de lucrurile astea. Eu sugerez acțiune diplomatică, nu folosirea forței și nu cred că România se poate baza pe așa ceva. Dar eu cred că trebuie să folosim inteligența politică și că nu trebuie neapărat să fim niște servitori în planul relațiilor internaționale. Repet ceea ce am spus în legătură cu Convenția privitoare la interzicerea minelor antipersonal: în momentul în care nu am intrat în NATO, în condițiile în care spațiul din jurul nostru a devenit ceva mai agitat, în momentul în care nu avem banul necesar pentru a lua arme foarte sofisticate, în măsura în care eram unul dintre principalii producători de mine antipersonal, noi puteam să spunem: iată, peste trei sau patru ani, în momentul în care noi vom intra în NATO, elementele de securitate pentru România vor fi mult mai clare, iar atunci vom semna sau vom ratifica această Convenție. Deci așa fi încercat, eu vorbesc din punctul de vedere al negociatorului român, să obțin ceva. Noi, însă, nu am făcut decît să cedăm în permanentă, fără să obținem ceva în schimb. Ca și în problema vizelor. Am renunțat în plan unilateral la toate vizele, poate să vină domnul Wim Van Velzen, fără probleme în România, dar dacă dumneavoastră vreți să mergeți în Olanda, totuși trebuie să cereți o viză. Aceste cedări permanente mi se par inacceptabile.

Și iarăși nu prea văd cum ați fi putut dumneavoastră, dacă participați la putere, obține o înlesnire asupra acestui punct cu care totuși lumea este de acord.

Eu cred că actuala putere avea posibilitatea, tocmai folosind un capital politic deosebit, să spună: adevărat, există o anumită tentație economică, dar încheiem niște acorduri bilaterale pentru repatriere. Eu accept că dreptul la libera circulație este un drept universal. Și accept că trebuie să existe reciprocitate în această chestiune, dar accept, în același timp, că nu trebuie să pedepsesc populația unui întreg stat pentru cei cîteva mii sau zeci de mii care vor să rămînă ilegal. Pentru aceștia, însă, trebuie să am o soluție cu care să pot să-i pedepsesc. Și atunci, printr-un acord bilateral, se poate stabili ca cei care au depășit cu 10 zile sau cu 30 de zile perioada convenită de ședere de 30 de zile sau cît ar fi, vor fi preluați în mod necondiționat de către țara respectivă, deci de către România, și aduși înapoi în țară.

Dacă pot fi prinși!

Sigur, este un punct serios, dar pînă la urmă știți că există în țările occidentale mecanisme suficiente de clare. Problema este însă că, din punctul de vedere al României, cei care sînt în străinătate sînt plecați legal. Pentru că știți bine că noi nu mai dăm viză pentru plecări în străinătate. Deci, din punctul de vedere al legii române, a-i forța să revină în țară este ilegal, dar recunosc că este o problemă în Occident și eu nu cred că trebuie să ne prefacem că n-o înțelegem, cred că pot fi găsite soluții și ele puteau fie negociate de către actuala putere. Eu recunosc chiar că puteau să negocieze mai bine această chestiune decît puteam noi s-o facem. Dar s-a pierdut și acest moment pentru că, în loc să se ocupe de aceste lucruri, care cred că ar fi avut un mare interes, actuala putere s-a ocupat de lucruri mărunte.

Anul 1997. Cum am stat

Principalii indicatori economico - sociali

Produsul intern brut (estimat la 249.750,2 miliarde lei) a fost mai mic cu 6,6% față de 1996, consecință a scăderii volumului de activitate și, implicit, a valorii adăugate. Sectorul privat a realizat anul trecut 58% din PIB.

Producția industrială a scăzut cu 5,9% față de 1996. Cel mai important regres s-a constatat în sectorul extractiv (12,2%) - consecință a restructurării - și în producția de bunuri de uz curent (11,5%) - legată de scăderea puterii de cumpărare. Industria a reprezentat 35,6% din PIB.

Agricultura. Producția de cereale a fost cea mai mare din perioada post-belică (22,1 milioane tone). Sectorul agricol a creat 18,8% din PIB.

Cifra de afaceri din comerțul cu amănuntul a scăzut cu 28,8% față de anul precedent, rezultat al deteriorării puterii de cumpărare. Capitalul privat a realizat 70,4% din cifra de afaceri.

Balanța comercială externă a avut o redresare sensibilă în 1997, exporturile crescând cu 4,4%, iar importurile scăzând cu 2%. Comerțul cu UE a reprezentat peste 53% din total.

Serviciile pentru populație s-au desfășurat în proporție de 67,1% cu capital privat. În PIB, serviciile, inclusiv comerțul (cifre disponibile pentru perioada 1 ianuarie - 30 noiembrie 1997), au avut o pondere de 33,9%.

Rata șomajului a fost de 8,8% (6,6% în 1996). Pentru femei acest indicator a fost de 9,1% (7,5% în 1996). Județele Neamț și Vaslui au înregistrat ratele cele mai înalte ale șomajului, 14,7% și, respectiv, 14%. În schimb, județul Timiș s-a situat sub 4%, iar Bucureștiul a avut un șomaj de 5,3%.

Prețurile bunurilor de consum au crescut cu 151,4% în 1997, cu o medie lunară de 8% (față de 3,8% în 1996).

Cea mai accentuată creștere de prețuri au avut-o serviciile (203,9%), urmate de produsele alimentare (145,6%).

Ciștiul salarial net a crescut, în medie, cu 116,9% comparativ cu decembrie 1996. Raportul dintre salariul mediu net și prețurile de consum a fost de 86,3% față de nivelul din decembrie 1996.

Ciștiul salarial mediu net, pe principalele activități ale economiei naționale (decembrie 1997)

Total	940.495
Industria	969.965
*extractivă	1.528.816
- minieră	1.467.690
- petrol și gaze	1.664.126
*prelucrătoare	871.785
- construcții de mașini și electrotehnice	882.969
- metalurgie	1.132.575
- chimie	1.237.976
- materiale de construcții	928.329
- lemn	594.195
- ușoară	638.836
- alimentară	949.964
*energie electrică și termică, gaze și apă caldă	1.403.733
Construcții	897.370
Agricultură	647.605
Transporturi	1.135.484
Poștă și telecomunicații	1.540.969
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	807.089
Hoteluri și restaurante	733.743
Activități ale instituțiilor financiare și bancare	2.715.324
Activități de asigurări și ale caselor de pensii (exclusiv asistență socială obligatorie)	1.299.428
Învățământ	848.766
Sănătate și asistență	623.736
Administrație publică	1.034.756

(Date furnizate de Comisia Națională pentru Statistică)

DAN HERA

Secolul 21 este chiar mîine

Zoe Petre, consilier prezidențial, în SUA

Cu prilejul vizitei sale în capitala Statelor Unite, în prima parte a lunii februarie, **Zoe Petre**, consilier prezidențial, a avut o serie de întâlniri la Departamentul de Stat - Biroul Coordonatorului pentru Europa și Canada, Consiliul Securității Naționale, Banca Mondială, la Centrul pentru Democrație, la Muzeul Memorial al Holocaustului, B'nai B'rith, Anti-Defamation League, Universitatea Națională de Apărare a SUA, precum și întrevederi cu membri ai Congresului american, ai comunității românești din America, lideri ai unor instituții culturale și academice, presă. În agenda vizitei sale la New York se înscriu expuneri, în cadrul unor *think-tanks*, pe teme de politică externă și situația femeii, ca și participarea la masa rotundă despre „Personalitatea ca instituție culturală”, sub egida Centrului Cultural Român, împreună cu muzicianul **Dinu Ghezzo**, director pentru studii de componistică la Universitatea din New York, și scriitorul **Radu D. Popa**, director pentru studii juridice la aceeași universitate.

La invitația organizației „Femeile în Securitatea Internațională” (Universitatea Maryland), în ziua de 2 februarie, **Zoe Petre** a participat la dezbaterile „Securitatea Europeană a Secolului 21”, la prestigiosul Institut Brookings din Washington, alături de **Irena Lipowicz**, membră a Parlamentului polonez, **Diana Ohlbaum**, specialistă a Comitetului pentru Politică Externă a Senatului american, **Angela Stent**, specialistă în problemele Rusiei și fostei Uniuni Sovietice din cadrul Universității Georgetown. Evenimentul s-a bucurat de prezența unor reprezentanți de la OSCE, Departamentul de Stat, Departamentul Apărării, Academia pentru Marina Militară, Congres, Consiliul Atlanticului, Fundația pentru Pace, alte fundații, experți, academici și ziaristi specializați în problemele securității mondiale. Discuțiile s-au concentrat aproape exclusiv asupra NATO, o temă de actualitate la Washington cu atât mai mult cu cât, la începutul lunii martie, Senatul american urmează să ratifice extinderea NATO și termenii acesteia.

Urmărită cu un interes deosebit, **Zoe Petre** a nuanțat poziția României în privința NATO. Deși s-a constituit din confruntarea cu blocul sovietic, NATO reprezintă azi, a spus vorbitoarea, un instrument și un model de cooperare, fiind purtătorul logicii parteneriatului într-un moment istoric în care logica de pină acum, a conflictului, intră într-un con al desuetudinii. Pentru noua problematică europeană, în care domină riscurile de tip neconvențional, nemilitar (terorism, droguri, spălarea banilor murdari), România - care este angajată în eforturi pro-active, în inițiative pentru stabilitate în zonă - are de oferit experiența și apartenența ei la o rețea regională de cooperare. Vorbitoroa a amintit succesul prezentei trupelor românești pentru menținerea păcii în Albania și Bosnia, a menționat Tratatul cu Ucraina și inițiativele ulterioare pentru construirea încrederii bilaterale, a accentuat faptul că niciodată în istorie România nu a avut relații mai bune cu Ungaria decât astăzi. Raporturile deschise, cordiale, direcționate spre realizarea unor proiecte concrete ale României atît cu Bulgaria cît și cu Turcia, atît cu Turcia cît și cu Grecia, a observat ea, sînt de natură să creeze o ambianță de prietenie în zonă. **Zoe Petre** a prezentat astfel noul concept românesc pentru dezvoltarea relațiilor regionale - conceptul cooperării tripartite, în care un termen mediu oferă șanse mult mai bune de comunicare decît confruntarea a doi parteneri. O asemenea triadă de explorat în viitorul apropiat ar fi raportul Germania-România-Polenia - asocierile de acest tip fiind gîndite nu ca o alternativă la integrarea în organisme internaționale majore, ci ca inițiativă complementară pentru consolidarea securității regionale.

În cadrul discuțiilor prelungite, **Zoe Petre** nota că evoluția pozitivă a democrației în zona noastră nu exclude riscul reversibilității, considerînd că puncte problematice totuși mai există (Bosnia, Albania, Kosovo, Belarus). Ea a observat apoi, cu o franchețe întotdeauna apreciată în cercurile americane, faptul că, pentru România, integrarea în Uniunea Europeană este un risc asumat: s-ar putea să fie nevoie de mai multe decenii pentru „*racordarea unei economii slabe la mașinăria puternică a economiei UE*”. Răspunzînd argumentului reiterat aici de reprezentanta Comitetului de relații externe al Senatului american - anume că punctul de vedere al unor membri ai Congresului și opinia publică americană vor putea să fie în deza acord cu ipoteza ca în viitor tinerii militari americani să-și riște viața în noi zone ale lumii - **Zoe Petre** a subliniat disponibilitatea demonstrată a țării noastre de a coopera și cu prezența efectivă a militarilor noștri, de vreme ce și în momentul de față avem forțe angajate în menținerea păcii. Aceste alianțe, remarca ea, reprezintă aranjamente pragmatice, iar prin cooptarea la NATO, România poate veni practic în sprijinul tendinței de scădere numerică a forțelor armate americane și vest-europene.

România însăși, a observat vorbitoarea, este expusă pericolului neconvențional din zonă și are nevoie să se apere: „*trebuie să ne protejăm - și prin aceasta vom oferi protecție întregii Europe*”.

IOANA IERONIM

1998

17 - 23 februarie

PS Președintele UEO la București

La invitația președintelui Senatului, Petre Roman, președintele Adunării Parlamentare a Uniunii Europene Occidentale, Luis Maria del Puig, a sosit pe 9 februarie în vizită oficială în România. Președintele UEO s-a înfălițit cu președintele României, Emil Constantinescu, cu premierul Victor Ciorbea, cu președinții celor două Camere ale Parlamentului și cu membrii comisiilor de politică externă și de apărare. În alocuțiunea sa în fața plenului Senatului, Luis Maria del Puig a afirmat că parlamentarii organismului pe care îl conduce sînt favorabili aderării României la UEO. El a atenționat însă că „*procedura de a putea deveni membru al UEO cere ca țările solicitante să fie mai înții membre ale NATO și UE*”.

POLIROM

NOUȚĂȚI

Jacqueline Barus-Michel
Florence Giust-Desprairies
Luc Ridet

CRIZE

Abordare psihosocială clinică

În pregătire:

Carl E. Schorske Viena *fin-de-siècle*. Politică și cultură
Vladimir Jankélévitch Iertarea
Andrei Cosmovici și Luminița Iacob (coordonatori) Psihologie școlară

Comenzi la CP 266, 6600, Iași
Tel. & Fax: (032)-214.100; (032)-214.111; (032)-217.440
Internet: www.nordest.ro/shopping/books/poliorom/poliorom.htm
E-mail: poliorom@mail.cccis.ro

DANIEL VIGHI

Învățămîntul românesc de la discursul despre reformă, la reformă

Lemnul de trandafir al metodicii

Provocarea lansată de actualul ministru al Educației Naționale ca intelectualii să participe la dezbaterile despre educație este binevenită atîta vreme cît nu rămîne, ca în alte dăți, un simplu discurs despre cum anume ar trebui să se facă reforma în învățămînt. Prea adesea învățămîntul și-a reformar doar discursul despre sine și a rămas aici, știut fiind, de către cei care știu, că mai niciunde nu s-a practicat cu mai multă voluptate demagogia. Înainte vreme reforma învățămîntului a însemnat reforma discursurilor despre învățămînt. Exemplele sînt nenumărate: astfel, pe vremea comunistă s-a practicat reforma avînd în obiectiv așa-numita **politehnizare a educației**. Rezultatul palpabil, previzibil la nivel micro, cum se spune azi, a fost că profesorul și-a intitulat, prin înalte hotărîri inspectoriale, Planul de lecție **Proiect de tehnologie didactică**. La nivel macro s-a putut pune în evidență o invazie, în structurile ministerului și prin cancelarii, a inginerilor care nu aveau chef de producție. Cam asta a fost să fie prima reformă de care am cunoștință din experiență directă. Alte aspecte nu le pot reda decît prin mijloacele prozei memorialistice. Dezastrul este mult mai mare decît pare; în fapt, este vizibil astăzi doar virful unui aisberg de înțepeneli culturale, de lozinci care au înlocuit gîndirea liberă, simplă, firească. De aceea elevii vorbesc o pășărească impregnată de metafore hilare. Un fel de limbă stranie, ca în piesele lui Eugen Ionescu. Mai mult ca în alte părți, în școala românească de azi se potrivește zicala: „noi nu gîndim, noi reproducem”. Așa-zisul apolitism al școlii, fals de altfel, este o altă capcană menită să mențină comentariile culturale în monotonia unor considerații fără consistență. Mulți profesori nu privesc niciodată dincolo de marginea catedrei, refuză să comenteze realitatea în care trăiesc și dau orei un aspect anistoric asemănător ignoranței aceluși moț care, din străfundul unei văi de munte, nu știa, la cîțiva ani după revoluție, că nu mai trăim în comunism. Școala românească este prin mulți dintre cei care îi dau viață un mediu primitiv naționalist, cu aplecări culturale de tip Vatra românească, în cel mai fericit caz, atunci cînd nu este vădit antireformist, impregnată de prejudecăți născute dintr-o mentalitate rămasă în urmă față de mersul societății românești. O analiză a acesteia poate spune mai mult decît toate considerațiile de lemn metodic, fie el și lemn de trandafir, cu și despre școală. O discuție sinceră în mediul școlar arată că majoritatea profesorilor trecuți de mijlocul carierei didactice consideră practicarea naționalismului autarhic o datorie de onoare, iar integrarea europeană o primejdie la adresa ființei naționale. De aici rezultă un soi de narcisism extatic: învățămînt ca al nostru nu are nimeni, muniți și cîmpii la fel, omenie și eroism așijderea, țărantul român este minunat, muncitorii deștepți; mai nou sîntem creștini de la apariția noastră

ca popor, în timp ce alții... etc., etc. De altfel, această afirmație de pe urmă este singura noutate a acestor monologuri didactice care practicau pînă mai ieri abolirea creștinismului ca pe o rușine a umanității. Nu este de mirare că în atare condiții dascălul riscă să devină un soi de prezentă anacronică și nu se poate angaja într-o apropiere, altfel decît falsă, cu elevii interesați și de altceva, bunăoară de filmul actual, fie el și american, de muzică, fie ea plină de păcate comerciale, de computer, de discotecă, în general de lumea largă.

Castrarea personalității formatorului: un obiectiv realizat

Înainte de toate, pentru a putea vedea cum anume s-a ajuns la acest pustiu mental plicticos, asemănător unei ședințe ideologice de altădată, ar trebui povestite mijloacele de castrare a personalității educatorilor, formarea formatorilor, cum se spune. Prin aceștia fosta putere și-a propus împlinirea visului de aur al totalitarismului: plictiseala ideatică. Dacă nu vom ține seama de toate lucrurile acestea, nu vom pricepe nimic din ceea ce este astăzi școala românească, mai ales în dimensiunea ei umanistă. Este evident că urmările cele mai nocive în plan mental aici sînt de găsît: în literatură, istorie, muzică, desen, filozofie. Așadar, una din întrebările la care avem de răspuns înainte de a reforma ceva este cum anume s-a practicat dezastrul învățămîntului în România? Foarte simplu: cu ajutorul inspectoratelor școlare, la nivel preuniversitar, și prin intermediul politicilor de profesionalizați, la nivel universitar. Spre exemplu, la nivel gimnazial, educatorul era supus unui stres profesional continuu care ureca dinspre șeful de catedră spre director și inspectoratul de cartier, ca să sîrsească apoteotic în formula brigăzilor de inspecții care năvăleau asupra școlilor. Îmi amintesc cum, în al doilea an al meu de învățămînt, prin 1982, într-o școală din Timișoara, la consiliul profesoral, am fost anunțat că vine brigada. Vestea a aflat-o directoarea prin „bunavoința” cuiva din Areopagul inspectorial. Îmi aduc aminte spaima nedisimulată care a cuprins comunitatea didactică, mai apoi vizita unui inspector general adjunct, pe numele dumisale exact Pavel Petroman, care și-a plimbat importanța cu gravitatea unei experiențe redutabile în a umili profesorii prin modul în care s-a dovedit că se pricepe în a verifica documentele școlare, cum li se spuneau vrafuril de hîrtii inutile care ne chinuiau viața. Inspectorul mai știa să dea cu degetul dumisale de inspector general adjunct peste praful din cutare dulap sau să verifice rînduiala cutiilor de Cruce roșie din clasă. Și cum domnul acela vigilent, care astăzi își împărtășește experiența studenților (!) la Universitatea de Vest pe la seminariile pedagogice, avea specialitatea mea, adică literatura, a binevoit să asiste la o lecție pe care am ținut-o la clasa a VIII-a pe marginea unui

text non-literar, e vorba de nemuritorul cap de operă *Tara. Poporul* de Al. Vlahuță. Îmi amintesc cum la sfîrșitul orei înaltul ierarh a întreat-o pe directoroarea dacă are impresia că eu aș fi cu adevărat cadru didactic, și cum la biiguiala mea cum că fragmentul cu pricina nu e literatură, mi s-a răspuns pitac că manualul și programa sînt peste opiniile noastre. Un fel de Sfînta Sfîntelor. Îmi amintesc cum s-a desfășurat ședința de concluzii învăluită într-un fel de spaimă imbecilizantă și mai apoi ne-a fericit, recitîndu-ne cîteva poezii ale unui poet italian modern. Așa, ca să se știe.

Acestor umilințe formativ-educative li se alătură o serie nesfîrșită de altele asemenea; îmi amintesc cu înfiorare scirbită de bancurile groase și fără umor ale inspectorului de sport, spuse de acesta în cancelarie, la care participau colegi de-ai mei, rîzînd prevenitor și supuși, cu gîndul că trec ele toate și va veni în cele din urmă vremea să scape de toți curcanii ăștia năvăliți pe capul nostru. Să nu uit! Inspectorul de sport, venit în școală cînd cu brigada, era foarte gras; faptul acesta ilustra pe viu deprofesionalizarea prin absența de la catedră a tuturor acestor domni importanți. Se mai vorbea că dumnealui asigura damigenele cu vin și pachetele cu carne cînd veneau inspecțiile de la minister, ca să iasă județul bine. Și inspectorii de prin ministere veneau des, în capitală era, în acele vremuri, penurie alimentară severă.

Diversitatea căilor și mijloacelor obținerii obiectivului didactic „Noi nu gîndim, noi reproducem”

La acestea toate se adăugau celebrele borcaniade, verile petrecute pe stadion pentru pregătirea sîrbătoririi lui 23 august și altele și mai și, o învățătoare de la o școală vecină despre care se vorbea că ar fi avortat de spaimă cînd a aflat că o să-i calce pragul clasei un asemenea grangure didactic, mai apoi inovații de felul între-

bărilor naiv interesate la clasa întii referitoare la cîți anume din elevii cunosc „peemul religios” *Inger, ingerășul meu* și, la răspunsul pozitiv a peste jumătate din clasă, invitația adresată tinerei educatoare să poftească la BOB (pentru cei care au uitat: Biroul organizației de bază al PCR). Cu aceeași înfiorare îmi aduc aminte de investigația, cu aer nevinoat, a aceluși din Inspectorat, o investigație „realizată frontal” la clasa a VII-a, în care dumnealor se interesau de cunoștințele elevilor legate de colinde. Elevii, bine instruiți de diriginte, au răspuns în cor că habar nu au de așa ceva, ba cîțiva golani din fundul clasei, din aceia care vor răsturna mai apoi regimul la revoluție, au mărțurisit public cum că nici nu cunosc cuvîntul cu pricina și nici nu știu ce înseamnă.

Zborul cu aripi de beton al creativității didactice

La acestea toate ar mai trebui adăugată inițiativa hollywoodiană a conducerii învățămîntului timișorean, la nici o lună înainte de căderea cupului, de a stringe de la mii de elevi cămășile pentru a fi vopsite în culorile tricolorului, în așa fel încît mulțimea școlară să închipuie în Piața Operei drapelul național care urma să fie televizat din elicopter spre deliciul dictatorilor.

Acesta a fost învățămîntul românesc, astea i-au fost preocupările și asta e desigur moștenirea care a lăsat-o el viitorului: educatori timorați și obișnuiți să se înspăimînte, elevi formați după chipul și asemnarea dascălilor, la care se adaugă atentate zilnice la adresa copilăriei a cărei imaginație creatoare este obligată să zboare cu aripi de beton pe marginea unor compunerii-lozincarde cu pretenții literare sau de artă plastică de felul *Meseria-brățară de aur*, sau *Cum îmi iubesc patria*. Consecințele se văd și astăzi: avem elevi care tac în bănci, studenți care așteaptă cursul și sînt dezorientați dacă le spui că pot să citească și altceva. Cultura lor întreagă s-a redus la monotonia unor comentarii care umplu astăzi tarabele; în învățămîntul umanist din România se practică un negoț cu subieci în numele culturii naționale. Riscul este ca toate aceste realități greu de dislocat să fie rebotezate altfel, ca în parabola aceea în care reforma ceaștă a învățămîntului a schimbat denumirea planului de lecție al profesorului.

NEMIRA

Colecția DICȚIONARE

Philip E. Margolis
DICȚIONAR P.C.

Emilian M. Dobrescu
MAPAMOND
FRANCMASONIC

Costin Scorpan
ISTORIA ROMÂNIEI
Enciclopedie

Comenzi: C.P. 26-38 București

LIVIANA DAN

De la Gulag la Glasnost

Cu câteva luni în urmă, la Budapesta, „Open Society Archiv“ (diplomația culturală a Dianei Weyermann, director al programului regional de artă și cultură, trebuie încă o dată admirată), care dezvoltă conceptul evenimentelor paralele, a prezentat trei manifestări coerente despre arta nonconformistă (neoficială, interzisă) din fosta Uniune Sovietică. Istoric și critici de artă, filosofi și politicieni au încercat să explice un fenomen considerat de „underground“, dar care a jucat un rol important în colapsul ideologic de la Moscova.

La Mücsarnok (Kunsthalle) s-a deschis expoziția „Arta nonconformistă din Uniunea Sovietică“, care aduce pentru prima dată împreună cele mai mari două colecții de artă sovietică din lume: colecția lui Nancy și Norton Dodge („numai oamenii care cumpără artă înțeleg artă“), evaluată la 17 milioane de dolari, donată anul trecut Muzeului „Zimmerli“ al Universității „Rutgers“, și colecția Muzeului Național „Tsaritsino“ depozitată la Moscova, într-un bunker anti-nuclear, și pentru care istoricul de artă Andrei Erofeev caută încă un spațiu potrivit. Atât partea rusească, cât și partea americană nu au avut nimic împotriva să-și expună colecțiile împreună.

La Galeria „Centralis“, noua galerie a OSA, s-a deschis „Arta neoficialismului“, ilustrând prin fotografii, documente, transcrieri ale unor emisiuni de la Europa Liberă și Vocea

Americii, viața și opera artiștilor marginalizați în Uniunea Sovietică între 1956-1991, selectate de istoricul de artă din Ucraina.

Și pentru a oferi un serios background politic și teoretic a fost organizat un colocviu despre arta ca politică, underground-ul ca artă, colecționarea artei de underground, avându-i ca participanți pe: criticul de artă Andrew Solomon (*The New York Times Magazine*), filosoful Boris Groys (profesor la Academia de Artă din Karlsruhe), criticul de artă Ekaterina Dyogot (Komersant, Moscova), Kim Levin, președintele Asociației Internaționale a criticilor de Artă, László Beke, directorul de la Mücsarnok, Budapesta, Alla Rosenfeld, Renee Baigell și Denis Cate, de la Muzeul de Artă „Zimmerli“ etc.

Norton Dodge, profesor de economie la Colegiul „St. Mary's“, Maryland, mărturisește: „cu treizeci de ani înainte, când am început să colecționez artă nonconformistă din Uniunea Sovietică, nu bănuiam că sistemul, împreună cu controlul său represiv asupra artei vor avea un colaps și că această artă va fi colecționată și prețuită de către muzee“.

Curatorii de la Mücsarnok și de la Galeria „Centralis“ au refăcut câteva momente importante din istoria artei neoficiale sovietice. În anul 1962, se deschide în sălile Manejului o expoziție imensă, dedicată împlinirii a 30 de ani de la înființarea Uniunii Artiștilor Plastici din Moscova. După o izolare

ăspră și lungă, David Shterenberg, Robert Falk, Alexander Tishler au acum șansa să-și expună lucrările. Când expoziția a fost aproape gata, Eli Belutin și elevii săi sint invitați să participe și ei. Câteva zile mai târziu, Ernst Veizvestny, Vladimir Jankilevsky și alți artiști membri ai Uniunii au fost invitați într-un mod neașteptat să participe și ei. Toți și-au adus lucrările, nesuspiciți că această generoasă invitație este de fapt un act de provocare. Când totul era aranjat, V. Serov, președintele Academiei de Artă, consecutiv și, mai ales, obscur, l-a adus pe Hrușciov la Manej, explicându-i cit de periculoasă este liberalizarea ideologică și exemplificând acest lucru cu

mitatea, dar organizatorii sint așteptați, iar operele lor adesea confiscate. APT ART, cum este cunoscut fenomenul, transformă expozițiile ilegale într-un joc conceptual.

Ironie, ironie cu/la orice preț: Kabakov, Komar, Melamid. Coridorul apartamentului comun este folosit pentru a prezenta documentația/arhiva expoziției. Metaforă conectată la contextul instituțional al arhivelor KGB-ului. Astfel, marile orașe anonime sint personalizate. Întreaga Uniune Sovietică apare ca un mare muzeu de artă contemporană. Norton Dodge își amintește: „i-am admirat întotdeauna pe acești oameni, care și-au riscat profesia, libertatea și în unele cazuri chiar viața pentru a crea artă independentă într-un context represiv“.

Ca orice altă mișcare politică, arta neoficială a avut eroii și trădătorii ei. Cu toate că reflectă relația tragică între artă și putere într-un stat totalitar, ar fi o greșală ca acești artiști să fie închiși doar în istoria rezistenței politice.

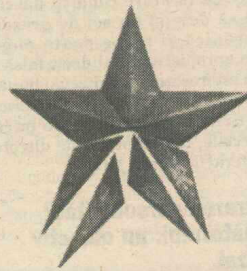
Considerații de regulă nebuni, agitatatori, rebeli, agenți străini se uită adesea că acești oameni și-au riscat viața și și-au sacrificat cariera pentru idei „confuze și periculoase“ și au încercat să creeze într-o lume care nu părea să aibă vreo șansă în viitor.

De aici au plecat și discuțiile, formulându-se totuși două modalități de înțelegere. Boris Groys (a publicat *Stalin: opera de artă*, în 1988, și *Despre nou*, în 1992), celebru pentru lansarea lui Kabakov (*dialogul lor despre frică, albul divin și gunoiul sovietic*, rămâne un tratat al artei nonconformiste) acuză modernitatea patetică și naivul progres optimist folosit de critica din est în prezentarea acestei utopii retrospective.

Groys folosește un paradox enervant: economia culturală vrea ieșire din izolare, vrea distanță. Respectul politic nu este suficient. Cea mai importantă problemă este cea a contextului. Nimic nu se poate limita la regim, la timp. Reguliile din galeriile vestului sint la fel de stricte ca și cele dintr-o biserică medievală.

Elita senzitivă „de acasă“: Erofeev, Borowski, Koyaliov încearcă expoziții romantice-explicative, considerând această artă ca rezultat din suferință, neputând separa emoțiile de fapte. Nu vor să accepte iarași reguli sterile, rigide. Consideră actul de creație un act de existență directă. Nu acceptă ca această artă să fie considerată o „recreație“ la forma conceptuală a vestului.

Oricum, Istoria artei nonconformiste este încă o istorie care așteaptă să fie scrisă.

Afișul expoziției „Arta nonconformistă din URSS“

operele artiștilor nonconformiști din expoziție. Hrușciov, care habar nu avea de artă, se enerva vizibil pe măsură ce asculta explicațiile lui Serov, promițând să-i trimită pe toți acești pederăști în Siberia.

Înghetă estetică era marcat. În 15 septembrie 1974, artiștii oboșiți și plictisiți de expozițiile din cluburi și institute de cercetare, pornind de la ideea lui Oscar Rabin și ignorând Primăria Moscovei, vor să expună în aer liber. Este ales un cartier muncitoresc, „Cheroinușki“, dar polițiști și muncitori nervoși implică buldozerele și distrug opera lui Rabin și Ruklin (omorât ulterior, în condiții suspecte, în atelierul său). Expoziția, cunoscută sub numele „Buldozerul“, rămâne un simbol al politicii culturale de tip „Brejnev“: Buldozere trimise împotriva pictorilor. Ca urmare a presiunilor oamenilor de cultură din străinătate, puterea își schimbă tactica – se permit, se îngăduie câteva expoziții de underground, dar războiul continuă. Artiștii descoperă o altă formă de opoziție. În apartamentele comune, care funcționează ca spații alternative, se fac expoziții de frondă intelectuală; un fel de revoltă continuă, care folosește spațiul comun pentru a reduce unifor-

Scurtă istorie Oxford a literaturii engleze

Editura Univers a lansat recent, la sediul Uniunii Scriitorilor, în prezența autorului, *Scurtă istorie Oxford a literaturii engleze*, de Andrew Sanders. Volumul, cuprins în colecția „Istoria literare“ a editurii, este cel de-al doilea în această serie de sinteze recente asupra unor literaturi naționale, după *Istoria literaturii americane* a lui Peter Conn (1996). Insumând aproape 700 de pagini, *Scurtă istorie Oxford...* a apărut în 1994, printr-o comandă specială a prestigioasei Oxford University Press, după ce practic decenii de-a rândul nu se mai elaborase o asemenea lucrare. Mircea Martin, directorul editurii Univers, a prezentat cartea-eveniment ca o lucrare de referință care „se citește“ cu plăcere, elaborată de un specialist căruiu nu-i sint străine nici unele din metodele istoricului literar, însă care știe să le utilizeze cu deosebită flexibilitate și eficiență. Dan Grigorescu a folosit prilejul lansării de carte pentru a marca tradițiile studiului anglistic universitar românesc. Au mai vorbit: Mihaela Anghelescu-Irimie, autoarea și prefatoarea remarcabilei versiuni românești a acestui volum și autorul însuși, Andrew Sanders, distinsă personalitate în mediul academic, membru fondator al prestigioasei „Societăți Dickens“. (I.I.)

FILOSOFIE
Analize și interpretări

ANETET

FILOSOFIE,
Analize și interpretări

OFERTA SPECIALĂ PENTRU LICEE

- Elevii și profesorii au decis: *Filosofie-Analize și interpretări* este cel mai bun manual de filosofie.
- O lucrare elaborată de cei mai mari filosofi români, în conformitate cu programa Ministerului Învățământului, special pentru admiterea la facultate.
- Pentru comenzi de peste 10 exemplare acordăm o reducere de 20%.

270 pagini 25.000 lei

Doresc să primesc această carte, cu plata ramburs, la adresa indicată mai jos:

Expeditor:
Numele
Oraș (Localitate)
Strada nr.
Bl. Sc. Et. Ap.
Judet (sector) cod
Tel.

CARTE
POȘTALĂ

Post răspuns

Nu
timbrați

Destinatar:
Editura ANETET
O.P. 22 C.P. 285
Sector 1, București
Tel: 01-6175332

INSTITUTUL EUROPEAN

Guy Hermet

Istoria națiunilor și a naționalismului în Europa

Traducere de Silvia Dram. Prefață de Al. Zub

- Cele trei Europe
- De la națiunile medievale la țările protestante
- Naționalizarea societăților
- Moartea regilor, nașterea Națiunii
- Cele două națiuni moderne: Herder și Renan
- Febra naționalităților
- 1917: Naționalismul și revoluția
- Pregătirea exploziei
- De la patriile ideologice la separatismul la domiciliu
- Pozițiile refractariilor

Colecția SINTEZE

344 pag
ISBN 973-586-065-1

În aceeași colecție vor apărea:

- Michel Pastoureau, *Stoia diavolului*
- J.C. Schmitt, G. Lévi, *Istoria tinerilor în Occident*

Iași • Str. Cronicar Mustea nr. 17 • C.P.: 161 • cod 6600 • Tel-fax: 032-230197
tel 032-233800 • e.mail: rtvnova@mail.cccis.ro • http://www.nordest.ro/home.htm

TEATRUL DE COMEDIE CRONICĂ DE TEATRU

Trei nopți cu Madox de Matei Vișniec

regia:
Dinu
Manolache

În treisprezece ani, Matei Vișniec a schimbat condiția de scriitor „de samizdat” cu cea de dramaturg „inflaționist”. Ieri – conform propriei mărturisiri: „Generația '80 era suspectă din punct de vedere cultural. Literatura acelei generații ascundea un etaj suplimentar unde se concentra o mare doză de critică socială. Pe acest fond de suspiciune (...) piesele mele care erau pătrunse de o atmosferă poetică, tipică pentru teatrul absurdului (...) dovedeau la lectură o vădită atitudine politică”.

„Convîngerea mea este că acum vechiul limbaj teatral e falimentar și trebuie scris altfel”. Că autorul are dreptate o demonstrează recenta premieră prin care Vișniec ajunge și pe scena Teatrului de Comedie într-o formulă de spectacol cu priză imediată la publicul care se amuză copios.

„Regizorul poate modifica orice, oricît, oricum, în afară de titlul piesei. Titlul piesei este sacru.” Nerespectînd nici măcar ultimul precept din acest ironic canon al „libertății anihilatoare” (enunțat de dramaturg în preambulul uneia dintre piesele sale pirandelliene), Dinu Manolache preschimbă „zilele” în nopți, introducînd și un prolog ce mixează alte două titluri, *Ușa și Susțeurul friic*.

Dintre spectatori – pe bună dreptate ușor nedumeriți de faptul că accesul în sală nu le e permis – se desprinde un ins revoltat care îndeamnă lumea la o atitudine radicală: părăsirea incintei! Publicului – oricum condescendent – nu i se lasă însă răgaz pentru că de afară își face apariția un pseudoinfirmier aseptice care continuă plin de antren dialogul „improvizat” cu spectatorii, dar și cu rebelul pe care-l predă, în cele din urmă, unui personaj straniu, cu rasă și cagulă neagră, ivit din virtualul infern de dincolo de canatul ușii, din sala de spectacol. Aceași soartă va avea și tinăra dezechilibrată rătăcită cu valiza în mînă. În aceeași direcție vor fi îndrumați de către plasatoare și spectatorii ciștigați pentru indiferent ce va urma!

Chit că ar putea exista din partea criticului observația că nu strica o mai atentă și serioasă corelare a celor două părți. Chiar dacă nu e vorba de *Spectatorul condamnat la moarte*, ci la... ris. Pentru că povestea acestui Godot pe dos – Madox – este derulată alert, punctîndu-se cu haz paradoxurile logice și ilogice, într-o acumulare de tensiuni derizorii. În prim-plan fiind de fapt orgoliul fiecărui personaj în parte, care se simte trădat cînd află că s-a confesat unuia și aceluiași ins, prezent simultan în mai multe locuri, oferind o agreabilă companie tuturor înșinguraților. Barmanului de vîrstă a doua căruia *Dan Tufaru* îi atribuie un histrionism intrinsec de care uzează cu măsură și farmec, chiar și cînd riscă un acroș în actualitate, pomenind defel grațuit de... Connex, avînd în vedere sloganul „... ce-i al tău e-al tău” care, se-nscrie în morala parabolice acestui *joc de-a credința în ceva*. Unui tînăr oarecare, interpretat de același *Radu Bănzaru*, care s-a ivit din public în foaiere, iar pe scenă a devenit împătimitul jucător de zaruri. Unui taximetrist fericit că și-a găsit un client de nădejde, *Gheoghe Dămila* găsind în rol pretextul unei fine caricaturi de ins efeminat și vulnerabil. Unui hamal din port poreclit *Miciurin*, mulțumit că a avut cu cine bea și cui fura un ceas, *Dan Tudor* schimbînd dezinvolt costumul imaculat de infirmier al friicii cu șorțul și căciula de gunoier. Unei zvăpăiate fete dornice să plece în aventură abandonînd fără regrete stabilimentul unde și-a trecut tinerețea, *Delia Nartea Lucaci* reușind ca și pe această a doua eroină să și-o mențină pe muchia de cuțit dintre vulgaritate și frivolitate atașantă. Dinamica personajului ei contribuind la nota de bună dispoziție în care se fac mărturisirile reciproce în localul pe care-l frecventează cu toții și unde, pe nesimțite, se dezvoltă și un ciudat sentiment de frustrare, de teamă, de ură care-i coalescează împotriva misteriosului personaj titular.

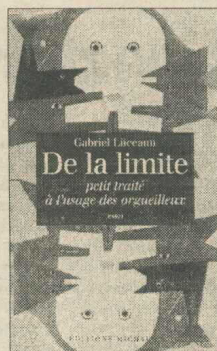
Excelentă este scena finală, cînd, hotărîți să-i vină de hac celui care le-a înșelat buna-credință, cei cinci pornesc într-o hazardată cursă de capturare avansînd cu greu într-un spațiu relativizat prin efecte stroboscopice, în care vor avea surpriza să-și recunoască reverberate propriile voci comentînd această experiență insolită care-i poartă dincolo. De fapt, în propria lor intimitate în care au pătruns prin... gaura cheii. Metafora efracției e bine susținută scenografic de către *Adrian Mignea*, căruia însă nu i-au izbutit costumele de un kitsch nejustificat.

Astfel se închide un dublu cerc: la nivelul intrigii, angoasa dezlănțuită de suspiciunea în legătură cu ubicuitatea personajului absent este stinsă în întunericul fiecărei conștiințe care urmează să hotărască dacă să mai creadă sau nu, dacă să se mai teamă sau nu; la nivelul dramaturgiei lui Vișniec, apolitismul declarat e lăsat să se scalde în reflexele naturii umane, încercîndu-se inevitabil de gravitatea interogației asupra calității relației individului cu cei din jur, cu societatea.

IRINA COROIU

Prezențe editoriale românești la Paris...

De curînd, în librăriile pariziene, cîteva cărți semnate de autori români propun, cu detașarea și forța discretă a mijloacelor intelectuale, o altă imagine despre România decît cea a „copiilor străzii”, a haosului economic și a unui peisaj politic bintuit de furtunile locale ale nesfîrșitei tranziții. Nu este vorba de cărți ce aparțin istoriei culturale românești, perioadei interbelice sau personalităților afirmate demult în exil, ci de autori contemporani și de lucrări recente din domeniul filosofiei, publicate la două edituri prestigioase din Paris. Una dintre ele este bine cunoscutul eseu al lui Gabriel Liiceanu intitulat *Despre limite*, publicat acum cîțiva ani la editura Humanitas. Într-o excelentă traducere semnată de Alexandra Laignel-Lavastine, cartea a apărut în luna noiembrie la editura Michalon, sub titlul *De la limite. Petit traité à l'usage des orgueilleux*, suscitînd de curînd un comentariu în *Le Monde* ce se încheia cu îndemnul de a asculta cu atenție această „voce” din Est și cu dorința de a citi și alte asemenea meditații de filosofie morală pe cit de grave și profunde, tot pe atît de limpezi și de actuale.

„În timp ce tehnologia a încetat să ne mai ofere speranța pentru devenirea destinului nostru și nici nu mai putem gîndi dezvoltarea științifică în termeni de progres, iată-ne confrunțați cu o chestiune pe care epoca Luminilor n-a prevăzut-o: aceea a limitelor.”

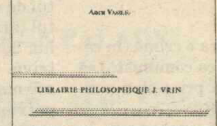
Ceea ce ne propune Gabriel Liiceanu, unul dintre cei mai importanți filosofi contemporani români, este reabilitarea ideii de moderație, înmormintată de orgoliul modern. Autorul ne amintește, în siajul Omului revoltat al lui Camus, nevoia de reflecție etică a vremurilor noastre, în măsură să reconcilieze gîndirea despre libertate cu gîndirea despre finitudine.

În acest sens, eseu de față, scris într-un limbaj accesibil, rezonază în chiar miezul neliniștii contemporane.

Confruntat, însă, cu divorțul tot mai profund dintre rațional și rezonabil, autorul întreprinde și o regîndire a condiției umane în tot.litate, sub proba limitei – printr-o reflecție concretă și vie asupra

existenței cotidiene, asupra iubirii și prostiei, responsabilității și erorii și, mai mult, prin figurile indolentului, ratatului, „bovaricului”.

Gîndirea limitei, iată datoria noastră cea mai urgentă, dacă nu vrem să abandonăm secolul viitor în puterea unei lipse de măsură mașinale.” (Alain Finkielkraut)

recepție sensibilă, spre înțelegere.

Cartea reia conturile îndepărtate ale unei noțiuni care a rămas, ca „fiecție filosofică”, uitată de aproape cinci veacuri...

... și în Suedia

La editura Dualis a apărut volumul *Apocalypsa după Cioran* de Gabriel Liiceanu. Traducerea este realizată de Dan Shafran și Ake Nylander

DIN SUMARELE VIITOARE

- Supliment gratuit: „Tirgul de carte de la Leipzig”
- Interviuri cu Thomas Kleininger, director din partea Ministerului Culturii pentru proiectul Tirgul de carte de la Leipzig, Teodor Meleșcanu, președintele ApR, și Teodor Dunca, ambasadorul României în Germania
- Masă rotundă la GDS despre problemele învățămîntului
- Masă rotundă la GDS și supliment gratuit pe tema *Către o societate pentru toți – persoana cu handicap într-o societate deschisă*
- Istoria românilor sau Istoria României? – anchetă
- Mihaela Miroiu: „Dimensiunea de gen a educației”

Fascism și Comunism

Considerăm că articolul „Nou acces revizionist în România”, semnat de Radu Ioanid și Alexandra Laignel-Lavastine și apărut în *Le Monde* din 28 ianuarie 1998, este necesar să fie cunoscut și de publicul românesc. Îl reproducem în această pagină, dorind, totodată, să ne manifestăm rezerva față de unele afirmații conținute și să corectăm unele inexactități. Acest lucru ni se pare cu atât mai important, cu cât și în România, ca și în atâtea alte țări, *Le Monde* este una dintre cele mai cunoscute publicații, iar imaginea pe care o transmite are un impact serios asupra mediilor politice și de informare.

De la început trebuie spus că nu ni se pare îndreptățită punerea sub semnul întrebării, așa cum fac autorii articolului, a dorinței societății românești de azi de a-și ocupa locul cuvenit în Europa, din cauza unei inițiative a procurorului general. Nu poți incrimina o țară întreagă și pe președintele ei, (ignorând separarea puterilor în stat), pentru un demers al procurorului care a înaintat recurs în anulare pentru sentințe date în 1949 în cazul a opt foști demnitari ai guvernului Antonescu.

Foarte nedreaptă ni se pare opinia autorilor despre Memorialul de la Sighet. Cum se știe, prin eforturile Academiei Civice, una dintre cele mai sinistre închisori staliniste, în care a fost exterminată elita politică românească (inclusiv Iuliu Maniu, Gheorghe Brătianu ș.a.), s-a

transformat în muzeu, urmînd ca, în viitor, aici să funcționeze și un Centru internațional de cercetare a totalitarismului. A vedea în această inițiativă „un exemplu edificator” privind „o reabilitare mai mult sau mai puțin explicită a regimului fascist” ține nu doar de o lipsă de informare, ci chiar de o rea-credință.

A socoti că o metaforă ca „Holocaustul roșu”, desemnînd crimele comuniste, ar înlesni „echivocuri și ocultări” sugerează interzicerea comparației între cele două flageluri ale secolului. Acestei opinii a celor doi autori îi putem opune pe cea a fostului ambasador al SUA la București, Alfred Moses, exprimată în ianuarie 1997 cu prilejul depunerii unei coroane de flori în incinta „Memorialului Sighet”. „Copil și, apoi, adolescent, am asistat la ascensiunea fascismului. Apoi am făcut cunoștință cu ororile comunismului. Nu mi-am făcut niciodată iluzia că vreuna din aceste două ideologii ar putea, într-o zi, să salveze umanitatea. Atît una, cît și cealaltă sînt născute din rău și au perpetuat răul. Zeci de milioane de oameni au murit din cauza fascismului și a comunismului, în această închisoare, sau în alte sute de închisori, sau în lagăre de concentrare, sau în lupte de rezistență, sau la ei acasă... Oameni inocenți transformați în victime ale urii, născută din ideologii contrare tuturor valorilor

occidentale. Toți oamenii de bine din țara mea și a dumneavoastră speră că aceste ideologii nu vor mai exista, pînă la sfîrșitul sec. XX, și că umanitatea va fi definitiv vindecată de această ciură. Aveți dreptate atunci cînd afirmați că trebuie înființate memoriale, în amintirea victimelor uneia sau alteia dintre opresiuni. Noi, ceilalți, nu mai putem schimba trecutul, dar avem obligația, aici, la Sighet, precum și în alte locuri similare, de a nu uita niciodată.”

Articolul respectiv mai conține o inexactitate: înființarea de la Muzeul Țăranului Român nu a fost consacrată lui Corneliu Zelea Codreanu, ci partizanilor care au luptat în munții împotriva comunismului, în deceniul cinci. Faptul că printre cei care au luat cuvîntul la acea înființare a fost și legionarii nu înseamnă că manifestarea a fost confiscată în folosul omagierii Gărzii de Fier.

Este adevărat că în România factorii responsabili (guverne, istorici, mass-media etc.) nu au făcut suficient pentru recunoașterea și răscumpărarea crimelor făcute contra evreilor, între 1940-1944, ca și a atrocităților în perioada interbelică.

Autorii articolului au dreptate cînd spun că România, ca și celelalte țări foste comuniste, „trebuie să gestioneze dubla moștenire a fascismului și a comunismului”.

Dar gestionarea acestei duble moșteniri trebuie să fie făcută corect, cu acuratețe și obiectivitate.

GABRIELA ADAMEȘTEANU
RODICA PALADE

Nou acces revizionist în România

Este oare posibil, așa cum o face România, ca, pe de o parte, să revendice insistent intrarea în Europa, și, pe de altă parte, să dezvinovățească un guvern responsabil, între 1940-1944, de exterminarea a cel puțin 250.000 de evrei români și a puțin în fața sîrșitului anului 1997, în ajunul summit-ului de la Luxemburg pe tema largirii UE spre Est, procurorul general al Republicii România nu a găsit nimic mai urgent de făcut decît să ceară Curții Supreme reabilitarea postumă a opt foști miniștri ai marelui Antonescu, toți judecați și condamnați după război pentru „alianță cu nazismul”. Dar de ce, în fond, ar fi existat jenă în această privință, de vreme ce, la Paris, nimeni nu pare să se neliniștească peste măsura de această afacere? Să fi uitat Franța ca, de această dată, să-și joace rolul de „soră mai mare a României” în Vest – după un poncif care, în schimb, ni se servește la fiecare mare mesă francofonă?

N-ar fi totuși prea tîrziu de a regăsi o aparență de coerență. Curtea Supremă a României trebuia să hotărască, în 26 ianuarie, asupra revizuirii cazului Toma Petre Ghiulescu. Acesta, subsecretar de stat la acea vreme, a fost totuși direct implicat în crearea și reorganizarea, în 1941, a Comisiei Naționale de Românizare (CNR), singura însărcinată atunci cu arianizarea bunurilor comunității evreiești din țară...

Referitor la primele opt dosare, a trebuit să se aștepte o lună întreagă pentru ca puternice presiuni americane, venind chiar din Congres, să convingă autoritățile române ca să dea înapoi. Dacă Europa nu s-a sesizat cu nimic, senatorul american Alfonso D'Amato a socotit de cuviință să-l avertizeze pe președintele român Emil Constantinescu, printr-o scrisoare din 10 noiembrie 1997, că o soluție favorabilă în cazul acelor reabilitări ar pune clar în cauză sinceritatea atașamentului României la valorile occidentale și, prin urmare, perspectiva intrării în NATO. Asupra acestei chestiuni, Ion Cristoiu, un editorialist român foarte cunoscut, n-a întîrziat

să-i califice pe membrii Congresului american „bolșevici”... „Ieri Moscova, astăzi Washington”, adăuga într-un mare cotidian Florin Constantiniu, unul dintre cei mai reputați istorici specializați în secolul XX, dînd, în această privință, tonul dominant în capitala României...

Tocmai atunci cînd la Paris chestiunea comparării nazismului cu comunismul ocupa primul-plan al dezbaterilor, aceste inițiative ale procururii sînt simptomatice pentru obsesia „paralelistă” – foarte în vogă la București, unde noțiunea de „Holocaust roșu” a intrat în lexicul curent – înlesnind, de opt ani încoace, echivocuri și ocultări.

Aceste inițiative sînt foarte grăitoare și în privința dificultăților, pe care le au astăzi țări ce trebuie să gestioneze dubla moștenire a comunismului și fascismului, de a formula

Le Monde

aceste inițiative fără ca o crimă (în cazul de față, represiunea comunistă) să fie sistematic pusă în prim-plan pentru a o oculta pe cealaltă.

Absența notorie a unei reacții la aceste cereri de reabilitare, chiar în sînul comunității intelectuale de la București, are de ce să te lase perplex. Un sentiment care nu contribuie deloc la dispărarea comentariului făcut de președintele Constantinescu, ales acum mai bine de un an. Solicitat la 7 noiembrie 1997 de Radio Europa Liberă să-și spună opinia, acest universitar apărut din rîndurile opoziției democratice s-a arătat conștient de „implicațiile internaționale delicate” pe care le-ar putea antrena această inițiativă. Însă a adăugat îndată că cei opt inalți demnitari vizati erau, după cunoștința sa, „intelectuali de marcă”, nefiind asociați cu nici unul dintre „aspectele negative” ale regimului Antonescu.

Poziție cu adevărat „delicată”, întrucît documentele disponibile azi

atestă că aceste foarte distinse persoane au jucat toate un rol în elaborarea legislației antisemite, în punerea în practică a persecuțiilor (expropriări, *numerus nullus*, excluderea din funcții publice, muncă forțată etc.), dar și în deportarea evreilor români în lagărele din Transnistria, teritoriul ucrainean, aflat atunci sub administrație românească (nu germană). Cuvințele lui Emil Constantinescu sînt cu atît mai uimitoare, cu cît ele vin de la primul președinte român care, cu șase luni în urmă, își asumase public partea de responsabilitate a României în exterminarea evreilor din Europa.

Dacă procedurile angajate de procuratură meritau să fie puse în acest context, este, de asemeni, de reamărit că acest nou acces revizionist vine în continuarea unui cult foarte consensual închinat marelui lui Antonescu după 1989. Nu se mai pun la socoteală, în România, operele hagiografice consacrate dictatorului, nici statuile ridicate pentru gloria sa, nici străzile rebotezate cu numele lui. Ca să nu mai vorbim despre momentul de reculegere păstrat de parlamentul țării în 1991 în memoria marelui lui, de toate tendințele politice deoptrivă. Sîntem, așadar, departe de a afirma că mitul Antonescu – „mare patriot” și „erou al războiului sfînt contra bolșevismului” – ar fi doar apapanul formațiunilor ultranaționaliste.

Amalgamul care, de la militanța anticomunistă, ajunge la o reabilitare mai mult sau mai puțin explicită a regimului fascist nu crută nici chiar o serie de intelectuali străluciți. Crearea recentă a Memorialului de la Sighet, „muzeul Gulagului român”, proiect finanțat în parte de Consiliul European, oferă, din acest punct de vedere, un exemplu edificator. Astfel, ai surpriza de a-i vedea acolo pe unii dintre membrii Gărzii de Fier (cea mai importantă organizație pronazistă în anii '30) și pe alți inalți demnitari de stat, între 1940-1944, prezența și ca victime inocente ale comunismului și ridicați la rangul de martiri ai patriei.

Mai mult, la începutul lui decembrie 1997, Muzeul Țăranului Român – instituție de stat – a consacrat o zi

omagială lui Corneliu Zelea Codreanu, fostul șef al Gărzii de Fier, sub pretextul unei manifestări comemorative a luptei armate a partizanilor anticomuniști din anii '50.

Europa, lăsînd deoparte presiunile internaționale, nu se joacă ea, oare, într-un anume fel, asumîndu-și capitele mai puțin glorioase ale unui trecut pe care comunismul a știut atît de bine să le oculteze decenii de-a rîndul – chit că, așa cum a fost cazul sub Ceaușescu, se utilizează aceeași retorică antisemită și xenofobă?

Ieșirea din comunism n-ar însemna și renunțarea la a mai reproduce, în acest plan, ambiguitățile?

RADU IOANID
istoric la Muzeul Memorial al Holocaustului din Washington

ALEXANDRA
LAIGNEL-LAVASTINE
cercetătoare la
Laboratorul de Analize
a Sistemelor Politice din Paris.

Redactor-șef: GABRIELA ADAMEȘTEANU
Redactor-șef adjuncț: RODICA PALADE
Publicist comentator: ANDREI CORNEA
Grafician: DAN PERJOSCHI

Comitetul științific: ALINA CORBU (Șef departament marketing-identitate); MIRCEA VLAD IONESCU (Asistent marketing-publicitate); MIHAELA CUCU (Redactor); IULIAN ANGHIEL (șef departament social); IOANA IERONIM (cultura); DAN HERA (teoriile); IRIGOR; NURELIAN CRACIUN; SANDU IORDACHE

Scriitorii: Maria Ștefan
DIRIGENȚĂ editorială: Constantin Șutală
Alina Ștefan, Cristina Șutală, Rodica Tondar, Gabriela Vascoșescu, Clăudia Alina Antonescu

Redacție: SERBAN ORESCU, EMIL NUREZIANU, STELIAN ȚĂRANU, R. B. PATAPRESCU, DAN PAVEL, RADU CALIN CRISTEA, CRISTIAN PREDA (coordonator), ANDREI N. RADULESCU DOBROSCA (coordonator), MARIANA CELAC (șefa urzilor), DAN C. MIHAILESCU (coordonator), MĂDĂLA GĂRNEȘI (cultura), IRINA GONDU (grafică de arhivă)

Comitetul științific: Z. WONEEA TOVINEȘCU, VIRGHIEI MELUCA, MIHAI ȘORA, ȘTELIAN PĂPĂDOȘIU, ȘORIN MIHAILESCU, MIHAI ȘTELIAN, MIHAI ȘERINELI, VLADIMIR USMAYEVICI, CĂRĂȘI ANTONESCU, ȘORIN ANTOH, H. F. PATAPRESCU

Șef al Departamentului: Ion Cristoiu, Calea Victoriei 120
Redacția și administrarea: București, Calea Victoriei 120
Tel 311 22 00, 614 37 70, Fax 311 22 08
E-mail: r22@22.ro
http://www.r22.ro/22/

Responsabil de număr: Alexian Cristoiu